

RÅDGIVANDE KOMMITTÉN FÖR RAMKONVENTIONEN OM SKYDD FÖR NATIONELLA MINORITETER

ACFC/OP/IV(2016)002

Fjärde rapporten om Finland – antaget den 24 februari 2016 Publicerat den 6 oktober 2016

Sammanfattning

Finland fortsätter att skydda de nationella minoriteternas rättigheter genom att stärka den rättsliga ramen och den institutionella strukturen för skydd av mänskliga rättigheter och icke-diskriminering samt genom flera olika program. Finland har gjort framsteg när det gäller kulturell autonomi för samerna och återupplivande av de samiska språken i undervisningen, kulturen och medierna. Däremot har den konstruktiva dialogen med samerna om den rättsliga ramen som definierar deras autonomi och rättigheter, särskilt rätten till och användningen av mark och vatten, ännu inte lett till konkreta resultat. Den allt sämre situationen för det svenska språket i det finländska samhället och den bristfälliga implementeringen av de existerande rättsliga garantierna för att uppnå en hållbar tvåspråkighet i Finland blir allt mer uppenbar. Nationalspråksstrategin från 2012 har klart och tydligt ställt upp målen att stärka kunskaperna i svenska, liksom språkets närvaro och synlighet i utbildningssystemet, den offentliga sektorn, på arbetsmarknaden och bland hela befolkningen, och dessa mål måste nu uppnås. Det politiska programmet för romerna i Finland har tack vare tillräcklig finansiering förbättrat romernas ställning i samhället, i synnerhet i fråga om tillgången till förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt återupplivandet av det romska språket. Trots detta utsätts romerna fortfarande för diskriminering inom alla områden i livet och i synnerhet inom arbetslivet.

Till följd av migrationsströmmarna förekommer också ökad etnisk intolerans, ökad rasdiskriminering och tydligare polarisering i det finländska samhället. Denna atmosfär påverkar också nationella minoriteter som utsätts för allt mer hatpropaganda i sociala medier och inom politiken. Vad gäller skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter finns det dessutom ett glapp mellan de rättsliga och politiska ramarna och genomförandet av dem. Med tanke på de ansträngda resurserna och de ökade behoven av att uppfylla befintliga lagstadgade krav eller svara på nya förväntningar, måste regeringen uppnå en rättvis balans mellan budgetnedskärningar och tillhandahållande av resurser för att säkerställa en ökad jämställdhet och uppfylla de befintliga nationella och internationella skyldigheterna.

Rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder:

- **Inleda en konstruktiv dialog på hög nivå med samerna, eventuellt inom ramen för ett regeringslett program, för att garantera att alla parter intressen beaktas i tillräcklig grad både inom den nationella lagstiftningen och genom ratificeringen av ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk; stärka kunskaperna i de samiska språken, bevara och utveckla samernas kulturella identitet i hembygdsområdet, samtidigt som man riktar in sig på samer som bor utanför hembygdsområdet;**
- **Öka ansträngningarna för att anta och genomföra handlingsplanen för Nationalspråksstrategin från 2012, för att garantera att kunskaperna i det svenska språket samt dess synlighet och närvaro upprätthålls inom utbildningen, förvaltningen, på arbetsmarknaden och bland den breda allmänheten;**
- **Motarbete atmosfären av ökade etniska fördomar och spänningar genom att trappa upp ansträngningarna för att motverka alla former av intolerans, rasism, främlingsfientlighet och hets mot folkgrupp, i synnerhet i sociala medier; omedelbart fördöma all rasism och främlingsfientlighet i den offentliga debatten; öka allmänhetens medvetenhet om de rättsmedel som finns att tillgå mot hatbrott och hets mot folkgrupp; stärka de rättstillämpande myndigheternas och den dömande maktens roll för att upptäcka och bestraffa hets mot folkgrupp och hatmotiverade brott; öka rekryteringen av personer tillhörande minoriteter inom polisen.**

Innehållsförteckning

I. De viktigaste resultaten	4
Övervakningsprocessen	4
Allmän översikt av nuläget	4
Bedömning av åtgärder som vidtagits för att genomföra den tredje periodens rekommendationer som krävde omedelbara åtgärder	5
Bedömning av åtgärder som vidtagits för att genomföra den tredje periodens övriga rekommendationer	6
II. Resultaten artikel för artikel	7
Ramkonventionen artikel 3	7
Ramkonventionen artikel 4	11
Ramkonventionen artikel 5	17
Ramkonventionen artikel 6	20
Ramkonventionen artikel 9	25
Ramkonventionen artikel 10	26
Ramkonventionen artikel 11	30
Ramkonventionen artikel 12	31
Ramkonventionen artikel 14	35
Ramkonventionen artikel 15	37
Ramkonventionen artikel 16	41
Ramkonventionen artikel 18	42
III. Slutsatser	42
Rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder	42
Övriga rekommendationer	43

I. De viktigaste resultaten

Övervakningsprocessen

1. Denna rapport om den fjärde perioden av Finlands genomförande av ramkonventionen har antagits i enlighet med artikel 26.1 i ramkonventionen och artikel 23 i ministerkommitténs resolution (97) 10. Resultaten grundar sig på information från den fjärde statsrapporten, som gavs av myndigheterna den 27 januari 2015, andra skriftliga källor och information som den rådgivande kommittén har erhållit från statliga och icke-statliga källor under sitt besök i Helsingfors och Enare mellan den 5 och den 9 oktober 2015.

2. Rådgivande kommittén välkomnar myndigheternas genomgående konstruktiva och samarbetsvilliga inställning till övervakningsprocessen och den utomordentliga hjälp som kommittén fick av dem före, under och efter besöket. Rapporten om den tredje perioden publicerades på utrikesministeriets webbplats tillsammans med regeringens kommentarer. Ministerkommitténs resolution (2012)3 publicerades på svenska, engelska, finska och nordsamiska och distribuerades till ett stort antal institutionella och samhällseliga aktörer tillsammans med ett meddelande som uppmuntrade till vidare distribution. Den fjärde statsrapporten var något försenad, men innehåller utförlig och värdefull information. Representanter för de nationella minoriteterna och det civila samhället rådfrågades under sammanställningen av rapporten.

Allmän översikt av nuläget

3. Finland fortsätter att skydda de nationella minoriteternas rättigheter genom att stärka den rättsliga ramen och den institutionella strukturen för skydd av mänskliga rättigheter och icke-diskriminering samt genom olika program. Trots att den konstruktiva dialogen med samerna om den rättsliga ramen som ska definiera deras autonomi och rättigheter, särskilt rätten till och användningen av mark och vatten, ännu inte har lett till konkreta resultat, har Finland gjort framsteg när det gäller kulturell autonomi och återupplivande av de samiska språken i undervisningen, kulturen och medierna. Den allt sämre situationen för det svenska språket i det finländska samhället och den bristfälliga implementeringen av de existerande rättsliga garantierna för att uppnå en hållbar tvåspråkighet i Finland blir allt mer uppenbar. Nationalspråksstrategin från 2012 har klart och tydligt ställt upp målen att stärka kunskaperna i svenska, liksom språkets närvaro och synlighet i utbildningssystemet, den offentliga sektorn och bland hela befolkningen, och dessa mål måste nu uppnås.

4. Det politiska programmet för romerna i Finland har tack vare tillräcklig finansiering förbättrat romernas ställning i samhället, i synnerhet i fråga om tillgången till förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt återupplivandet av det romska språket särskilt i skolorna. Trots

detta utsätts romerna fortfarande för diskriminering inom alla områden i livet och särskilt inom arbetslivet. Dessutom förekommer också ökad etnisk intolerans, ökad rasdiskriminering, särskilt på internet, och tydligare polarisering i det finländska samhället. Denna atmosfär, som är en trolig konsekvens av de aldrig förut skådade migrationsströmmarna, påverkar också nationella minoriteter som utsätts för allt mer hatpropaganda i sociala medier och inom politiken. Vad gäller skyddet av de nationella minoriteternas rättigheter finns det dessutom ett glapp mellan de rättsliga och politiska ramarna och genomförandet av dem. Med tanke på de ansträngda resurserna och de ökade behoven av att uppfylla befintliga lagstadgade krav eller svara på nya förväntningar, måste regeringen uppnå en rättvis balans mellan budgetnedskärningar och tillhandahållande av resurser för att säkerställa en ökad jämställdhet och uppfylla de befintliga nationella och internationella skyldigheterna.

Bedömning av åtgärder som vidtagits för att genomföra den tredje periodens rekommendationer som krävde omedelbara åtgärder

5. En meningsfull och konstruktiv dialog hade inletts med Sametinget för att hitta rättsliga och politiska lösningar på alla olösta frågor. Regeringen åtog sig att förtydliga lagstiftningen i anslutning till rätten till och användningen av mark och att ratificera ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk, under förutsättning att man kunde uppnå en gemensam tolkning av definitionen av samer. Regeringen och Sametinget kom överens om ett lagförslag, men den rättsliga och politiska processen om samernas autonomi, markrättigheterna och ratificeringen av ILO:s konvention stannade av i riksdagen 2015 av politiska skäl. Trots att regeringen beslöt att hålla igång lagstiftningsprocessen för ratificeringen av ILO:s konvention, är läget ganska spänt och ovisst och det finns en risk för dödläge, såvida inte alla berörda parter strävar efter att återuppta en konstruktiv dialog på hög nivå som inkluderar alla samer.

6. Åtgärdsprogrammet för att stimulera det samiska språket senast 2025 innehåller åtgärder för att på nationell nivå säkerställa att de tre hotade samiska språken (nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska) lever kvar. Dagvården och den grundläggande utbildningen (språkbon för barn, lätt ökning av antalet studerande) utvecklades i samernas hembygdsområde₁ med hjälp av offentliga medel. Radio-, tv- och webbinnehållet utökades också betydligt. Däremot är tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster på de samiska språken fortfarande otillräcklig och det behövs satsningar för att förbättra personalens språkkunskaper. Det behövs också satsningar för att öka tillgången på behöriga lärare och läromedel. Samer som bor utanför hembygdsområdet står fortfarande inför särskilda utmaningar, speciellt vad gäller tillgången till undervisning i de samiska språken.

7. Nationella minoriteter är fortsättningsvis representerade och bidrar till den politiska beslutsprocessen genom delegationer, *bland annat* delegationen för etniska relationer (ETNO) och delegationen för romska ärenden och, vad gäller samerna, också via Sametinget. Alla

minoritetsgrupper är inte lika väl representerade i delegationerna och inga nya delegationer som riktas till särskilda grupper, exempelvis den ryskspråkiga befolkningen, planeras av regeringen. På kommunal nivå har rådgivande organ inrättats för integrations- och migrationsfrågor, kulturell mångfald och romska ärenden.

¹ Samernas hembygdsområde omfattar följande kommuner: Enontekis, Enare och Utsjoki, liksom området för renbeteslaget Lapin paliskunta i Sodankylä kommun.

Bedömning av åtgärder som vidtagits för att genomföra den tredje periodens övriga rekommendationer

8. Diskrimineringslagstiftningen genomgick betydande förändringar mellan 2010 och 2015 med eventuellt positiva resultat för nationella minoriteter. Den ändrade diskrimineringslagen (1325/2014) utökade skyldigheten att främja likabehandling också till utbildningsanordnare, läroanstalter och arbetsgivare, som alla måste göra upp planer för att främja likabehandling. Den nya diskrimineringsombudsmannens kompetens har också utökats till att omfatta alla former av diskriminering och inte enbart diskriminering av personer tillhörande minoriteter så som tidigare var fallet. Detta kan ha en negativ effekt på ombudsmannens tidigare ställning som välbetrodd bland personer som själva hör till minoriteter, såvida inte ombudsmannen får tillräckligt stöd.

9. Det finns en ökad medvetenhet om att den befintliga språklagstiftningen inte verkställs på ett effektivt och omgripande sätt. Den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter försämras inom utbildningen, tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster och inom den offentliga förvaltningen i allmänhet. Åtgärderna som angavs i Nationalspråksstrategin från 2012 kommer att införlivas och vidareutvecklas i en handlingsplan med siktet inställt på att säkerställa att Finland fortsätter att vara ett genuint tvåspråkigt land. För detta kommer det att behövas politisk vilja och dessutom tillräckligt med mänskliga och ekonomiska resurser.

10. Utvärderingen som gjordes 2013 av det politiska programmet för romerna i Finland från 2009 visade på de anmärkningsvärda framsteg som hade uppnåtts, i synnerhet inom tillgången till förskoleundervisning och grundläggande utbildning, undervisningen i det romska språket och medvetenheten om och samordningen av romska frågor på nationell och lokal nivå. Romernas tillgång till gymnasieutbildning och högre utbildning, vuxenutbildning och arbete är dock fortfarande en särskild utmaning, och en av orsakerna till detta är den utbredda diskrimineringen som romerna fortfarande utsätts för. De positiva resultaten som uppnåtts inom vissa sektorer beror främst på att romer har konsulterats och involverats i beslutsfattandet på både nationell och kommunal nivå och dessutom beror de på tillgänglig finansiering. Men avsaknaden av en tydlig budgetplan för att fortsätta genomförandet av det politiska programmet riskerar att äventyra tidigare och framtida framsteg.

II. Resultaten artikel för artikel

Ramkonventionen artikel 3

Personer som omfattas av tillämpningen

Nuläget

11. Finland fortsätter att ha en flexibel och öppen inställning till tillämpningen av ramkonventionen på personer som tillhör sådana grupper som samer, romer, tatarer, judar och den rysk- och karelskspråkiga befolkningen,² liksom även på svenskspråkiga, som *de facto* anses vara en språklig minoritet.³ Rådgivande kommittén välkomnar att karelskspråkiga har inkluderats i minoriteterna i statsrapporten och är även positivt inställd till växelverkan mellan gruppernas representanter och myndigheterna och de positiva åtgärderna som hittills har vidtagits för att stödja undervisningen, pressen och medierna på karelska (se artikel 9 och 14). Trots detta informerade de karelska representanterna den rådgivande kommittén under besöket i Finland om att de var oroliga över att deras förväntningar på ökade rättsliga garantier för åtnjutande av minoritetsrättigheter⁴ ännu inte har förverkligats, liksom inte heller det ekonomiska stödet för återupplivandet av deras språk och kultur (se också artikel 5).

12. Rådgivande kommittén har också noterat att antalet estländare i Finland har ökat. Under besöket informerade estniska organisationer kommittén om att estniskspråkiga individer på samma sätt som andra språkliga minoritetsgrupper stöter på utmaningar i anslutning till skyddet av språket och kulturen. Enligt dem har inga åtgärder ännu vidtagits för att ge dem någon form av tillgång till minoritetsrättigheter och understöd, även om regeringen blir allt mer medveten om utmaningarna. Mot denna bakgrund påminner den rådgivande kommittén om rätten att fritt identifiera sig själv, vilken garanteras i artikel 3.1 i ramkonventionen, liksom om den allmänna öppenheten och flexibiliteten i detta instrument, vilket innebär att tillämpningen av minoritetsrättigheter måste återspegla utvecklingen i det moderna samhället.

13. Svenska Finlands folkting (nedan *Folktinget*)⁵ upprepade att även om de svenskspråkiga inte är en nationell minoritet enligt grundlagen, har de allt att vinna på en flexibel tillämpning av de relevanta bestämmelserna i ramkonventionen, på grund av den allt sämre situationen för det svenska språket i det finländska samhället. Slutligen bekräftade de åländska myndigheterna sitt åtagande att garantera de finskspråkigas språkliga rättigheter inom utbildningen och i andra sammanhang, enligt självstyrelselagen för Åland som reviderades 2013. Rådgivande kommittén var inte särskilt oroad över svårigheterna att tillgå dessa rättigheter som hade uttryckts av de

---

² Sedan 2009 har karelska inkluderats som ett minoritetsspråk, med hänsyn till tillämpningsområdet för den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

³ Enligt statsrapporten var antalet personer som i slutet av 2013 talade ett utländskt språk som första språk totalt 289 068 stycken (dvs. 5,3 % av befolkningen), medan 4 869 362 personer talade finska (89,3 %), 290 910 personer svenska (5,3 %) och 1 930 personer samiska (0,04 %). Bland personerna som talade ett utländskt språk som första språk var de ryskspråkiga i majoritet (66 379 personer) och åtföljdes av estniskspråkiga (42 936 personer), somaliskspråkiga (15 789 personer), engelskspråkiga (15 570 personer) och arabiskspråkiga (13 170 personer).

⁴ Finlands grundlag 17 § om "[rätten] till eget språk och egen kultur" erkänner tydligt finska och svenska som jämställda nationalspråk och att "[s]amerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur". Karelarna hör till "andra grupper" och på detta baseras önskemålet om att ytterligare rättsliga garantier, t.ex. en språklag, ska tillämpats också på karelskspråkiga.

⁵ Svenska Finlands folkting är en organisation med den lagstadgade uppgiften att bevara det svenska språket och bevaka den svenskspråkiga befolkningens intressen i Finland.

finskspråkiga själva.

Rekommendation

14. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att påskynda sitt engagemang gentemot den karelskspråkiga befolkningen och att bemöta dess önskemål om att åtnjuta minoritetsrättigheter, liksom att fortsätta med sin flexibla och inkluderande inställning och att inleda en dialog med språkliga minoritetsgrupper, inklusive estniskspråkiga, i den mån som de uttrycker sitt intresse att skyddas enligt ramkonventionen.

Samerna

Nuläget

15. Rådgivande kommittén noterar att en regeringsproposition (RP 167/2014) som innehöll ändringar av sametingslagen (974/1995) och vars syfte var att förbättra verksamhetsförutsättningarna för Sametinget och samernas kulturella autonomi drogs tillbaka på våren 2015. Propositionen behandlade också kriterierna som definierar vem som hör till den samiska befolkningen med tanke på upptagningen i vallängden. Den föreslagna bestämmelsen om dessa kriterier ledde till en livlig debatt i riksdagen och bidrog till att lagförslaget drogs tillbaka i sin helhet. Dessa kriterier skulle ha ändrats i överenskommelse med Sametinget, för att betona att en person har tillägnat sig den samiska kulturen inom en samisk gemenskap och upprätthållit kontakten med denna kultur.⁶ I anslutning till Sametingsvalet i oktober 2015 granskade högsta förvaltningsdomstolen frågan om kriterierna för upptagningen i vallängden.⁷ Sametinget reagerade starkt på beslutet som ansågs inkräkta på det samiska folkets självbestämmanderätt och åtnjutandet av deras rättigheter och, enligt Sametingets åsikt, riskerar att öppna upp den samiska gemenskapen för individer som inte uppfyller kriterierna för att höra till samerna.⁸

---

⁶ Det nya kriteriet skulle ha lagts till de tre befintliga kriterierna i den gällande lagstiftningen som används för att i lagen definiera vem som hör till den samiska minoriteten, det vill säga att "1) han själv eller åtminstone någon av

hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk, 2) han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna eller att 3) åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller Sametinget”, se 3 § i 1995 års sametingslag. Sametinget har alltid motsatt sig användningen av det andra kriteriet på grund av kontroverser i anslutning till den historiska bakgrunden och har sedan det att Sametinget inrättades i Finland krävt att definitionen ska ändras så att den enbart grundar sig på språk. En del av dem som den rådgivande kommittén har samtalat med vittnade också om att kriteriet från 1995 var resultatet av en kompromiss.

⁷ I en serie beslut som gavs den 30 september 2015 (HFD:2015:145, HFD:2015:146, HFD:2015:147 och HFD:2015:148, för en sammanfattning se www.kho.fi/sv/index/ajankohtaista/tiedotteet/2015.html) ansåg högsta förvaltningsdomstolen att 93 av 182 ändringsökande hade rätt att upptas i vallängden för val till Sametinget (år 2011 godkändes emellertid bara fyra ändringsansökningar). Besluten verkar bygga på en helhetssyn som domstolen valde redan 2011 när den övervägde uppfyllandet av kriterierna i den gällande lagstiftningen och verkar i synnerhet bygga på självidentifikation och tillit till anteckningar i olika register, något som samernas representanter senare opponerade sig mot. Sametingslagen ger först och främst Sametingets organ behörigheten att godkänna nya anteckningar i vallängden, men vid tvistemål kan man som sista utväg besvara sig till högsta förvaltningsdomstolen.

⁸ Sametinget väckte talan vid FN:s kommitté för mänskliga rättigheter (UNHRC) om överträdelse av vissa bestämmelser i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Talan har inletts vid UNHRC, men interimistiska åtgärder för att förhindra utnämningen av medlemmarna i det nya Sametinget sedan valresultatet förklarades vara definitivt förordnades inte av UNHRC. Den finländska regeringen framförde argument på våren 2016. Samiska parlamentariska rådet, som är ett samarbetsorgan för Sametinget

---

Sametingets styrelse beslöt därför att bifalla överklaganden mot beslutet om fastställande av valresultatet och att utlysa nyval enligt 40 § i sametingslagen,⁹ men besvär över Sametingets beslut inlämnades till högsta förvaltningsdomstolen, som slog fast att beslutet var olagligt och hävde det.¹⁰

16. Rådgivande kommittén påminner i detta sammanhang om att rätten till självidentifikation i artikel 3 är en grundläggande bestämmelse i ramkonventionen och att kommittén alltid har avstått från att tolka objektiva kriterier som ges i lagstiftningen eller på annat sätt. Rådgivande kommittén koncentrerar sig främst på tillgången till och åtnjutandet av minoritetsrättigheter bland personer som identifierar sig med en minoritet. Även om medlemsstaterna har utrymme för bedömning av hur man ska närma sig rättsinnehavarens fråga i enlighet med nationella och internationella skyldigheter,¹¹ ska de söka flexibla lösningar som inte är godtyckliga och som kan förena alla delar av en minoritet och förhindra oberättigat uteslutande av personer som hör till minoriteten.

Rekommendation

17. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att inleda en konstruktiv dialog på hög nivå med alla delar av samerna som vill skyddas enligt ramkonventionen, eventuellt inom ramen för ett regeringslett program, för att garantera att alla parter intressen beaktas i

tillräcklig grad och att rättigheterna i ramkonventionen inte godtyckligt undanhålls från individer som borde ha nytta av dem.

Folkräkning

Nuläget

18. Rådgivande kommittén välkomnar det faktum att de olika samiska språken enligt den nationella lagstiftningen från 2013 kan registreras som modersmål i befolkningsregistersystemet, dvs. sydsamiska, enaresamiska, kildinsamiska, skoltsamiska, lulesamiska och nordsamiska. Däremot noterar kommittén också med oro att befolkningsregistret fortfarande bara tillåter en anteckning om en persons modersmål. Samtidigt som föräldrarna anmäler namnet på

---

i Finland, Norge och Sverige och inkluderar ryska sameorganisationer, gav ett utlåtande i september 2015 som stödde det finska Sametingets ståndpunkt och framhävde att rätten att avgöra medlemskapet i sin egen grupp är en grundläggande del av självbestämmanderätten (se www.sametinget.se/94355).

⁹ Enligt 40 § 5 mom. i sametingslagen ska nyval utlysas om valresultatet inte kan rättas.

¹⁰ Genom att bifalla överklaganden mot beslutet tog inte Sametingets styrelse hänsyn till högsta förvaltningsdomstolens beslut i september 2015 om de 93 personer som hade rösträtt. I sitt beslut 61/2016 av den 13 januari 2016 framhöll högsta förvaltningsdomstolen att Sametingets styrelse inte har beslutanderätt i ett ärende som högsta förvaltningsdomstolen redan har avgjort.

¹¹ Särskilt relevant med avseende på internationella skyldigheter är yttrandet från 2012 av FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering (CERD), som betonade att det var Finlands skyldighet att respektera samernas självbestämmanderätt i anslutning till högsta förvaltningsdomstolens beslut från 2011, som inte ansågs betona samernas rättigheter i tillräcklig grad. Slutsatserna lyder som följer: “[...] Kommittén rekommenderar att konventionsstaten vid fastställandet av vem som ska ha rösträtt i val till Sametinget ger samernas självbestämmanderätt beträffande deras status i Finland, deras rätt att själv bestämma sin tillhörighet och rätten att inte underkastas tvångsassimilering relevant tyngd”; i CERD/C/FIN/CO/20-22, Slutsatser av kommittén för avskaffande av rasdiskriminering, C. Orosmoment och rekommendationer, Samernas situation.

sitt nyfödda barn, ska de också ange barnets modersmål. Det språket stannar kvar i systemet, såvida det inte ändras genom en separat ansökan. Detta val är enligt regeringen historiskt berättigat på grund av kommunernas behov av att kunna planera service på de båda nationalspråken (finska och svenska). Rådgivande kommittén förstår att det inte är troligt att en förändring kommer att ske inom en nära framtid, även om regeringen är medveten om den ökade språkliga mångfalden i det finländska samhället. Rådgivande kommittén påminner om att alla frågor om etnisk och språklig bakgrund borde vara valfria och öppna i enlighet med relevanta internationella rekommendationer om befolkningsregister och folkräkning.¹² I synnerhet borde flera anteckningar om språktillhörighet tillåtas.

Rekommendation

19. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att garantera principen om fri självidentifikation i enlighet med artikel 3 i ramkonventionen, genom att underlätta uttryck av flera identitets- och språktillhörigheter i befolkningsregistret för att bättre avspegla varje individs val.

Ramkonventionen artikel 4

Rättsliga och institutionella ramar för främjande av likabehandling av personer som tillhör nationella minoriteter

Nuläget

20. Den rättsliga och institutionella strukturen gällande mänskliga rättigheter och i synnerhet icke-diskriminering genomgick betydande förändringar mellan 2010 och 2015. Förändringarna rationaliserade och stärkte regeringens åtagande att skydda och förbättra de mänskliga rättigheterna, även för personer som tillhör minoriteter. De lagar som är relevanta i detta sammanhang är diskrimineringslagen (1325/2014), lagen om diskrimineringsombudsmannen (1326/2014) och lagen om diskriminerings- och jämställdhetsnämnden (1327/2014), som alla trädde i kraft den 1 januari 2015.¹² Diskrimineringslagen omfattar nu alla former av diskriminering och tillämpas på såväl offentlig som privat verksamhet, men inte på verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet och inte heller på religionsutövning. Skyldigheten att främja likabehandling har utvidgats till att omfatta förutom offentliga myndigheter också utbildningsanordnare, läroanstalter och arbetsgivare. Dessa måste göra upp planer för att främja likabehandling – i fråga om arbetsgivare gäller detta sådana som har minst 30 anställda. Rådgivande kommitténs samtalspartner framhävde att det faktum att åtgärdsplanerna nu har blivit obligatoriska borde vara till hjälp för att utarbeta och genomföra dem, vilket hittills inte har skett vare sig systematiskt eller effektivt. De anser emellertid att regeringen borde övervaka planerna noggrant.

21. Som ett resultat av en reform, ersattes minoritetsombudsmannen med en diskrimineringsombudsman som nu övervakar att diskrimineringslagen följs

---

¹² Se rekommendationerna för folk- och bostadsräkningar 2010 av Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa och Europeiska gemenskapernas statistiska byrå (Eurostat), www.unece.org/stats/publications/CES_2010_Census_Recommendations_English.pdf.

¹³ Se www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141325, www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141326 respektive www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141327.

vad gäller alla former av diskriminering, förutom inom arbetslivet. Det är diskrimineringsombudsmannens uppgift att ta emot klagomål från medborgare och, om

motiverat, att göra rekommendationer, tillhandahålla förlikning på frivillig grund, översända ärendet till nationella diskriminerings- och jämställdhetsnämnden eller föra det till rätten, men inte i sitt eget namn.¹⁴

22. Även om diskrimineringsombudsmannen nu agerar under justitieministeriet och får stöd genom den årliga statsbudgeten, är ombudsmannen en oberoende och självständig myndighet som rapporterar direkt till riksdagen och har rätt att själv utnämna sin personal.¹⁵ Enligt den rådgivande kommitténs samtalspartner är ombudsmannen betrodd, och det civila samhället, inklusive representanterna för de nationella minoriteterna, anser att ombudsmannen är oberoende. Samtalspartnerna befarade emellertid att utvidgningen av ombudsmannens uppdrag skulle äventyra ombudsmannens tidigare ledande position inom skyddet av minoriteter. Diskrimineringsombudsmannen informerade den rådgivande kommittén om att klagomål i anslutning till etnicitet, även om de har minskat i antal, fortfarande utgör största delen av arbetsbördan, särskilt diskriminering av romer inom alla områden i livet, och klagomålen förväntas öka igen på grund av den nuvarande invandringsvågen. Rådgivande kommittén noterar med tillfredsställelse att diskrimineringsombudsmannen är medveten om att det nya uppdraget inverkar på dess tidigare roll gentemot minoriteter. Ombudsmannaämbetet meddelade sin avsikt att kompensera minoriteterna genom en prioriteringsstrategi och en omorganisering av arbetsmetoderna (en mer täckande insamling av uppgifter, fokus på fall som kan ha en mångfaldig effekt, en kampanj för att öka medvetenheten om den nya strukturen osv.).

23. I och med reformen ersattes också diskrimineringsnämnden med en ny diskriminerings- och jämställdhetsnämnd som också övervakar att diskrimineringslagen följs. Diskrimineringsombudsmannen eller en förening som arbetar mot diskriminering kan föra ett fall till nämnden för övervägande kostnadsfritt med samtycke och på uppdrag av den person som diskrimineras.¹⁶ Rådgivande kommittén välkomnar den nya institutionen och dess behörighetsområde liksom sambandet mellan diskrimineringsombudsmannen och nämnden.¹⁷ Rådgivande kommittén har dock också observerat att den senare fortfarande inte kan utdöma skadestånd.¹⁸ Dessutom anser en del av dem som kommittén har samtalat med att det görs för litet för att göra nämnden känd. Iakttagare anser också att dess sammansättning är problematisk, eftersom även Företagarna i Finland och Finlands näringsliv (EK) hör dit, samtidigt som de ansvarar exempelvis för övervakningen av arbetsgivarnas planer för likabehandling enligt diskrimineringslagen.

24. Slutligen har Finland under referensperioden inrättat Människorättscentret som vid sidan av människorättsdelegationen (ett organ vars medlemmar i stort sett representerar

---

¹⁴ Enligt ombudsmannens kansli avgörs under ett typiskt år majoriteten av fallen genom förlikning, cirka 10 genom medling, 5 överförs till nämnden och några avgörs i rätten. En av de största orsakerna till att så få fall tas upp i domstolen är att den förlorande parten ansvarar för rättegångskostnaderna.

¹⁵ Se också rapporten om Finland av Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, 2012, punkt 34.

¹⁶ De berörda parterna ansvarar dock för alla andra juridiska kostnader.

¹⁷ Nämnden kan fastställa en förlikning mellan parterna, förbjuda fortsatt eller upprepad diskriminering eller repressalier samt förena sitt beslut med vite och utdöma det. Slutligen kan den förelägga den berörda parten att inom skälig tid vidta åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter enligt diskrimineringslagen.

¹⁸ Se också ECRI:s rapport om Finland, 2013, punkt 38.

de finländska aktörerna för mänskliga rättigheter) och riksdagens justitieombudsman utgör Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter i enlighet med Parisprinciperna. Människorättscentret, som är ett i funktionellt hänseende självständigt och oavhängigt organ, inrättades eftersom man ansåg att det behövdes mer samordning, samarbete och resurser för att främja de mänskliga rättigheterna.¹⁹ Rådgivande kommittén är också medveten om den grundläggande roll som riksdagens justitieombudsman spelar för att skydda mänskliga rättigheter i allmänhet och i synnerhet samernas och romernas rättigheter. Slutligen har ett nätverk av kontaktpersoner för mänskliga rättigheter som består av representanter från alla ministerier inrättats.

Rekommendationer

25. Rådgivande kommittén uppmanar diskrimineringsombudsmannen att säkerställa att skyddet av minoritetsrättigheter fortfarande är högt prioriterat och att fullt ut använda den nya institutionella ramen tillsammans med de andra reformerade institutionerna för att försäkra sig om att dessa rättigheter fortsättningsvis skyddas effektivt fast ombudsmannens uppdrag har utvidgats.

26. Vidare uppmanar den rådgivande kommittén myndigheterna att ge tillräckligt politiskt och ekonomiskt stöd till diskrimineringsombudsmannen för att göra det möjligt för ombudsmannen att effektivt kvarstå i sin väletablerade roll som beskyddare av minoriteter och för att ombudsmannen ska kunna fullfölja sitt utvidgade uppdrag, bland annat genom att garantera att de juridiska kostnaderna täcks för ansvariga parter och genom att öka medvetenheten om den nya diskriminerings- och jämställdhetsnämnden.

Åtgärder för att främja fullständig och effektiv likabehandling av personer tillhörande nationella minoriteter

Nuläget

27. Lämpliga åtgärder för att genomföra det övergripande skyddet av mänskliga rättigheter vidtogs under perioden 2010–2015, vilket resulterade i antagandet av den första nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter för 2012–2013,²⁰ liksom i andra strategier och handlingsplaner gällande nationalspråken, de samiska språken och romerna. Rådgivande kommittén välkomnar utarbetandet av den första nationella handlingsplanen för

grundläggande och mänskliga rättigheter, som omfattar skydd mot diskriminering, likabehandling och främjande av rätten till deltagande bland personer som tillhör minoriteter. Dessutom vill handlingsplanen stärka de goda relationerna mellan folkgrupperna och bekämpa rasism. Rådgivande kommittén har uppfattningen att den andra handlingsplanen som för närvarande håller på att utarbetas förväntas fokusera på ett mindre antal och mer exakt definierade prioriteringar samt på att vara bättre samordnad med budgetprocessen än den första handlingsplanen.²¹ Åtgärder för att främja effektiv likabehandling och de nationella

---

¹⁹ Lagen om riksdagens justitieombudsman 197/2002, jämte ändringen av lagen 20.5.2011/535. Resursfrågan verkar inte ha genomförts, se också rapporten av kommissionären för mänskliga rättigheter, punkt 26.

²⁰ www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-195-1.

²¹ Enligt utvärderingen av den första handlingsplanen som utfördes av Tammerfors universitet, kritiserades handlingsplanen på grund av bristen på prioriteringar och den splittrade karaktären hos det stora antalet projekt, www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1396253612431/Files/OMSO_19_2014_Perus-ja_ihmioikeustointaoh_82_s.pdf. Se också kommentarerna i rapporten av kommissionären för mänskliga rättigheter.

minoriteternas rättigheter, såsom diskrimineringsrådgivning av den dåvarande minoritetsombudsmannen samt projektet Good Relations, har också genomförts.

28. Även om den rådgivande kommittén i detalj kommer att granska en del av dessa åtgärder och språkstrategierna i artiklarna 10, 12, 14 och 15, underströk flera av dem som kommittén har samtalat med att den största och allmänna oron som gällde genomförandedokumentet handlade om tillämpningen av dem. Även om handlingsplanerna och strategierna är väl utarbetade tack vare en inkluderande process, uppnår de ofta inte sin fulla potential och lyckas inte uppnå de eftersträlvade målen, på grund av brist på mänskliga och/eller ekonomiska resurser. Även om den rådgivande kommittén är medveten om att regeringen ansvarar för att fördela resurser på det lämpligaste sättet och med beaktande av rådande omständigheter, anser kommittén att det är viktigt att noggrant bedöma konsekvenserna av sådana beslut för personer som tillhör minoritetsgrupper, speciellt om de missgynnas, för att undvika att äventyra de framsteg som redan har gjorts och det förtroende som har byggts upp.

29. Även om utvärderingen som gjordes 2013 av det politiska programmet för romerna i Finland från 2009²² visade att det hade skett framsteg i synnerhet inom den grundläggande utbildningen, undervisningen, medvetenheten om och samordningen av romska frågor på nationell och lokal nivå, anställningen av romer och vuxenutbildningen, liksom även boendet, är dessa fortfarande en verklig utmaning, till stor del på grund av den diskriminering som romerna utsätts för inom alla dessa områden.²³ Rådgivande kommittén observerar att myndigheterna och minoritetsrepresentanterna var överens om att positiva resultat hade uppnåtts inom vissa sektorer, t.ex. utbildningen, tack vare att romerna har konsulterats och involverats i beslutsfattandet på både nationell och kommunal nivå och dessutom tack vare att särskild finansiering fanns att tillgå. Icke-statliga organisationers engagemang och deltagande vid

genomförandet av det politiska programmet var också viktigt för att förmånstagarna skulle bli medvetna om och använda programmet genom projekt och initiativ som utvecklats av sådana som har en förståelse för frågorna och behoven på fältet.

30. Trots detta fick den rådgivande kommittén intrycket av att det var en allmän uppfattning att bristerna i genomförandet av det första politiska programmet berodde på det faktum att det inte fanns någon övergripande budgetpost för detta ändamål och att finansiering snarare erhöles genom statsunderstöd (t.ex. undervisningsministeriet) eller via EU (t.ex. Europeiska struktur- och investeringsfonderna).²⁴ Rådgivande kommittén förstår att inga särskilda resurser för närvarande har avsatts för att fortsätta genomförandet av planen, med undantag för eventuell EU-finansiering och en budgetpost för utbildning. Dessutom försvåras genomförandet på lokal nivå inte bara på grund av knappa resurser, men också på grund av osäkerheten kring uppdelningen av kommunernas uppgifter.

---

²² Styrning och uppföljning av verkställandet av programmet för romsk politik – arbetsgruppens rapport.

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2014:15. Arbetsgruppen som ansvarade för uppföljningen bestod av 24 medlemmar, av vilka hälften hade romsk bakgrund. Dessutom deltog alla behöriga ministerier i uppföljningen.

²³ Se också ECRI:s rapport om Finland, punkt 65.

²⁴ Enligt en rapport som utarbetades av social- och hälsovårdsministeriet för Europeiska kommissionen år 2015, har 43 åtgärder av de 147 åtgärder som organiserades i sex nyckelområden och framlades i det politiska programmet genomförts. Av åtgärderna har 63 ännu inte slutförts och 41 har inte påbörjats.

31. Rådgivande kommittén noterar med oro att diskrimineringen fortfarande är utbredd, vilket myndigheterna och minoritetsorganisationerna också själva medger. Unga och vuxna kämpar för att hitta sin plats i samhället, på grund av bristen på utbildning, diskrimineringen på arbetsmarknaden och också på grund av den ökade självmedvetenheten inom gemenskapen om att vissa traditioner gör det svårare att delta i samhället, särskilt för kvinnor.²⁵ Slutligen underrättade också delegationen för romska ärenden den rådgivande kommittén om den oroande utvecklingen av diskrimineringen av icke-finska romer, som har flyttat till landet under de senaste årtiondena. Eftersom de ofta är EU-medborgare, omfattas de inte av integrationspolitiken för invandrare, och deras existensbehov tillgodoses på ett dagcenter i Helsingfors, men på osäkra grunder.

Rekommendationer

32. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att prioritera och anslå resurser för genomförandet av de åtgärder som redan har framlagts i nationella handlingsplaner, program och strategier, samtidigt som de söker efter synergier för att minimera kostnaderna. Kommittén uppmanar dem också att säkerställa att minoritetsrättigheterna kommer att fortsätta att vara prioriterade i den andra nationella handlingsplanen för mänskliga rättigheter.

33. Vad gäller romerna uppmanar kommittén myndigheterna att avsätta resurser för att fortsätta att genomföra det politiska programmet, att i synnerhet fokusera på vuxenutbildningen och att motverka diskrimineringen på arbetsmarknaden.

Insamling av uppgifter om likabehandling

34. Rådgivande kommittén är medveten om att det inte finns några detaljerade uppgifter tillgängliga om antalet personer som tillhör minoriteter i Finland, deras åldersstruktur och socioekonomiska status. Detta beror främst på att det inte existerar någon relevant statistik, eftersom Finlands befolkning inte registreras på etniska grunder. För detta ändamål har olika ministerier under senare år genomfört tematiska rapporter och undersökningar. I synnerhet vad gäller den romska befolkningen, har flera undersökningar genomförts för att få djupare kunskap om diskrimineringen som de utsätts för inom alla livsområden²⁶ och denna kunskap är vägledande för politiska program och en mängd olika projekt. Dessa omfattar bland annat kampanjer mot diskriminering, en särskild romsk portal²⁷ för att förbättra medvetenheten bland majoritetsbefolkningen, kulturella initiativ som riktar sig till unga, bostäder, dialoger med det romska civila samhället och projekt för rehabilitering av romska kvinnor i fängelser.²⁸ Mellan 2012 och 2014 ledde Förbundet för Mänskliga Rättigheter ett framgångsrikt projekt (Cooperation as a source) som riktade sig till romska grupper och icke-statliga organisationer för att öka deras medvetenhet om vad som utgör diskriminering och ge vägledning för hur man kan motverka diskriminering.

---

²⁵ Social- och hälsovårdsministeriet, rapporter och promemorior 2013:33.

²⁶ Bland annat i en rapport från 2014 rapporterade 68,7 % av uppgiftslämnarna att de i hög grad hade diskriminerats inom alla livsområden. Se Annorlunda varje dag – en utredning om romers erfarenhet av diskriminering, www.syrjinta.fi/documents/10181/10850/54366_romanitutkimus_tiivistelma_sve_final.pdf/838003a9-82f5-4c58-850d-cc5aebf23bcf.

²⁷ www.romani.fi/sv/.

²⁸ Sedan 2010 har den icke-statliga organisationen *Romano Missio Ry* försett romska kvinnor med kriminell bakgrund med stöd inom ramen för två projekt, Muutoksen vuoro (Dags för förändring) och Naisten vuoro (Kvinnornas tur), med uppmuntrande resultat.

35. Inte desto mindre anser den rådgivande kommittén att regelbunden insamling av tillförlitliga och detaljerade uppgifter om likabehandling om antalet personer som tillhör nationella minoriteter och deras situation möjliggör en djupare förståelse för de speciella utmaningar som medlemmarna i de olika grupperna ställs inför, liksom införande och genomförande av ett effektivt skydd av minoriteter och en politik som främjar likabehandling.

Rekommendation

36. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att samla in detaljerade uppgifter om likabehandling av minoritetspersoner, bland annat genom att utföra tematiska rapporter och undersökningar som ett sätt att införa och genomföra ett effektivt skydd av minoriteter och en politik som främjar likabehandling.

Ramkonventionen artikel 5

Stöd för bevarandet och utvecklingen av nationella minoriteters identitet och kultur

Nuläget

Samerna

37. Rådgivande kommittén är medveten om att en omfattande och konstruktiv dialog hade inletts med Sametinget under rapporteringsperioden för att hitta rättsliga och politiska lösningar på de mest relevanta olösta frågorna gällande samerna. I sitt program för 2010–2015 förband sig regeringen att stärka verksamhetsförutsättningarna för Sametinget och samernas kulturella autonomi, förtydliga lagstiftningen i anslutning till användningen av mark och ratificera ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk, under förutsättning att man kunde uppnå en gemensam tolkning av definitionen av samer. Rådgivande kommittén noterar att man gjorde betydande framsteg inom vissa frågor (se kommentarerna om artiklarna 10 och 14 gällande processen för att återuppliva språket) i samförstånd med Sametinget, men den rättsliga och politiska processen gällande samernas autonomi genom en ändring av sametingslagen (se kommentarerna om artikel 3), rätten till och användningen av mark och vatten och ratificeringen av ILO:s konvention stannade av i riksdagen 2015. Rådgivande kommittén noterar också att det inte finns någon övergripande politik för samernas rättigheter utanför hembygdsområdet.

38. Två regeringspropositioner, en om godkännande av ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk (RP 264/2014) och en med ändringar av lagen om Forststyrelsen, strävade efter att finna en lösning på de länge oavgjorda frågorna om rätten till mark och vatten som är viktiga för samerna. Propositionen om godkännande av ILO:s konvention nr 169, som fortfarande är under behandling, innehåller enligt en överenskommelse med Sametinget en deklaration som förtydligar frågan om rätten till och användningen av mark i hembygdsområdet med avseende på tillämpningen i Finland av artikel 14 i ILO:s konvention och med beaktande av att 90 % av hembygdsområdet ägs av staten. Rådgivande kommittén ställer sig positiv till samförståndet mellan regeringen och Sametinget enligt vilket regeringen inte ska stå i vägen för rätten att äga, besitta och använda mark och vatten i samernas hembygdsområde, utan samförståndet kommer att garantera samerna rätten att effektivt delta i beslutsfattandet om planeringen och användningen av statsägda land- och vattenområden för

att trygga deras rättigheter som ett ursprungsfolk. En liknande formulering ingick i ett tidigare förslag till lagen om Forststyrelsen, men den har senare strukits ur den nya versionen som lämnades till riksdagen den 3 december 2015 (RP 132/2015).

39. Rådgivande kommittén uppskattar att regeringen beslutade att inte dra tillbaka propositionen (RP 264/2014), men i stället lät utföra en undersökning om definitionen av ursprungsfolk och deras markrättigheter. Rådgivande kommittén anser att den "betänketid" som kom av beslutet att utföra dessa undersökningar kan vara fördelaktig för återupptagandet av dialogen och ge en möjlighet att titta på nya rättsliga och politiska lösningar för markrelaterade frågor. Ur detta perspektiv uppskattar kommittén justitieministeriets nyligen genomförda besök till Enare för att möta Sametingets representanter.

40. Bestämmelser om användningen av mark finns också i andra rättsakter som har antagits under referensperioden, såsom vattenlagen (587/2011) och gruvlagen (621/2011), vilka garanterar samernas rätt att vara delaktiga i förvaltningen av land- och vattenområden genom bemötande och besvärprocesser. Dessa lagar innehåller en bestämmelse om "förbud mot försämring", vars syfte är att förhindra projekt som i betydande grad påverkar samernas näringar. De samer som den rådgivande kommittén har samtalat med ansåg dock inte att bestämmelsen hade förbättrat skyddet av deras intressen. Trots detta informerade samtalspartnerna den rådgivande kommittén om att ett gott samarbete i praktiken hade inletts med *Forststyrelsen*, det statliga affärsverk som förvaltar statsägd mark, *bland annat* i samernas hembygdsområde. Alla aktörer deltar i en dialog om ett samarbete kring användningen av statliga land- och vattenområden, och frivilliga principer, som har utvecklats utifrån de så kallade *Akwé:Kon*-riktlinjerna,²⁹ implementeras för att säkerställa att samerna är delaktiga i beredningen av projekt och planer, i konsekvensbedömningarna och i den tillhörande beslutsprocessen.

41. Trots denna positiva praxis för att engagera samerna, konstaterar den rådgivande kommittén att de samer som kommittén har samtalat med fortfarande anser att ny lagstiftning är nödvändig för att befästa praxisen. Därför finner den rådgivande kommittén det särskilt beklagligt att bestämmelserna i det tidigare förslaget till lagen om Forststyrelsen (lagarna 587/2011 och 621/2011), som liknade dem i propositionen om godkännande av ILO:s konvention nr 169, hade strukits ur den senaste versionen av förslaget till lagen om Forststyrelsen (RP 132/2015).³⁰ Kommittén framhäver också det faktum att de begränsade möjligheterna som samerna har för att delta i beslutsprocessen i anslutning till deras traditionella näringar strider mot artikel 19 i FN:s deklaration om ursprungsfolkens rättigheter, som Finland har skrivit under.³¹ Under sitt besök fick den rådgivande kommittén intrycket av att det rådande läget är ganska spänt och att det finns en risk för dödläge, såvida inte alla berörda parter strävar efter att hålla igång den konstruktiva dialogen.

---

²⁹ *Akwé:Kon*-riktlinjerna härstammar från FN:s konvention om biologisk mångfald, artikel 8(j), som behandlar frågor gällande ursprungsfolk i relation till biologisk mångfald.

³⁰ Se i detta avseende även deklARATIONEN av den 17 december 2015 av FN:s särskilda rapportör om ursprungsfolkens rättigheter V. Tauli-Corpuz, som uttryckte djup oro över bristen på samråd och det minskade skyddet av ursprungsfolket samerna i det nuvarande lagförslaget, www.unsr.vtaulicorpuz.org/site/.

³¹ www.ohchr.org/EN/Issues/IPeoples/Pages/Declaration.aspx.

42. Samernas kulturella autonomi garanteras i grundlagen och den gällande lagstiftningen, och den rådgivande kommittén uppskattar regeringens åtagande år 2014 att stärka detta mål genom att fortsätta åtgärdsprogrammet för att stimulera de samiska språken senast 2025³² (se artikel 10). Regeringen fortsätter också att stödja det samiska kulturcentret Sajos som öppnades 2012 i Enare och den nya kreativa produktionen som uppstår ur samernas tradition.³³ Vid sidan av allmänna bidrag, erhåller Sametinget ett särskilt årligt budgetanslag för att stärka de samiska språken och den samiska kulturen. Sametinget ansvarar för fördelningen av budgetanslaget. Rådgivande kommittén noterar att en del av detta anslag har avsatts av regeringen för konstnärliga och kulturella aktiviteter i Sajos, som innehar rollen som ett kulturellt nav för minoriteten, förutom att det även är huvudkontor för Sametinget och andra samer och ett kulturcenter i Sevettjärvi.

Rekommendation

43. Med beaktande av hur viktig rätten till och användningen av mark och vatten är för samerna för att de ska kunna bevara sin identitet och kultur, uppmanar den rådgivande kommittén myndigheterna att fortsätta att vara engagerade i dialogen som kan lösa denna fråga, både i den nationella lagstiftningen och genom ratificeringen av ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk.

Andra minoritetsgrupper

44. Rådgivande kommittén är positivt inställd till att undervisnings- och kulturministeriet fortsättningsvis fortfarande beviljar understöd till kulturell verksamhet som ordnas av nationella minoriteter. Understöden kan sökas av romer, tatarer, ryssar, karelskspråkiga och samer för projekt som riktar in sig på att bevara språket och kulturen.³⁴ Det politiska programmet för romerna i Finland utgör en ram för åtgärder som används för att återuppliva det romska språket genom ekonomiskt understöd av undervisnings- och kulturministeriet (se artikel 10). Flera initiativ har tagits på lokal nivå för att stödja och upphöja levande konst och kulturell verksamhet bland romska ungdomar som ett verktyg för social integration. Ett ryskt bibliotek och Cultura-stiftelsen, vars syfte är att stödja den språkliga och kulturella identiteten bland ryskspråkiga, har inrättats. Slutligen har åtgärder lanserats till stöd för kulturell verksamhet för att återuppliva det karelska språket och standardisera det karelska skriftspråket. Rådgivande kommittén noterar att myndigheterna överväger att utveckla den

kulturpolitiska strategin inte enbart vad gäller tillgång, men också vad gäller mångfald.³⁵ Det senare innebär att minoriteternas delaktighet i beslutsprocessen ökar. Rådgivande kommittén påminner om att kommittén anser att det är väsentligt att personer tillhörande nationella

---

³² Åtgärdsprogram för att stimulera det samiska språket, Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:7, www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr07.pdf?lang=fi.

³³ Kulturpolitisk strategi 2020, Undervisningsministeriets publikationer 2009:14, www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm14.pdf?lang=sv.

³⁴ Understödet uppgick till 612 000 euro år 2014.

³⁵ Slutrapport av arbetsgruppen för konstens och kulturens tillgänglighet. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2014:15, www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2014/Taiteen_ja_kulttuurin_saavutettavuus.html?lang=fi&extra_locale=sv.

minoriteter har en verklig möjlighet att delta i beslutsprocessen kring fördelningen av medel som är avsedda för kulturella initiativ. Sådan delaktighet anses vara väsentlig för att bevara minoriteternas kulturella identitet.

Rekommendation

45. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att säkerställa fortsatt stöd för kulturell verksamhet för alla minoriteter och att förbättra processerna så att representanter för nationella minoriteter deltar i besluten om fördelningen av understödet.

Ramkonventionen artikel 6

Tolerans och interkulturell dialog

Nuläget

46. Rådgivande kommittén välkomnar de breda insatserna för att främja toleransen mellan etniska grupper och öppenheten i samhället som centrala och lokala myndigheter har gjort under rapporteringsperioden genom lagstiftande och politiska åtgärder för nationella minoriteter och migranter. Myndigheternas svar på den ökade mångfalden i samhället inkluderar bl.a. lagen om främjande av integration (1386/2010) som antogs 2010 och statens första program för integrationsfrämjande 2012–2015 som antogs i juni 2012. Delegationen för etniska relationer (ETNO) var i hög grad delaktig i beredningen av programmet, som nu genomförs av särskilda lokala organ där migranterna själva ingår. Program och kampanjer mot rasism genomfördes också för att främja toleransen och respekten för mångfalden.

47. Rådgivande kommittén värdesätter också myndigheternas reaktion på de ökade rasistiska demonstrationerna och den invandrarfientliga retoriken på nätet, som båda riktades mot

etablerade nationella minoriteter, såsom samerna, romerna och ryssarna, liksom mot migrantgrupper som somalierna och andra grupper. Somalierna kände sig särskilt utsatta inte enbart i det dagliga livet, men också inom utbildningen och arbetet där de upplevde starka fördomar.³⁶ En del av bemötandet inkluderade mekanismer för att övervaka internet, förmå medborgarna att vara delaktiga och öka närvaron av poliser på sociala medier. Invandrarfientlig retorik och hets mot folkgrupp som framfördes av flera populistiska politiker ledde till rättsliga förfaranden, vilket gav den dömande makten tillfälle att bättre definiera gränsen mellan yttrandefrihet och hets mot folkgrupp.³⁷

---

³⁶ För att fästa uppmärksamhet vid detta, delade en somalisk icke-statlig organisation ut information om integrationsframgångar bland somaliska ungdomar på arbetsmarknaden, både på webben och som en tryckt publikation, för att öka medvetenheten bland allmänheten och skingra fördomarna.

³⁷ I ett avgörande från 2012 ålade Högsta domstolen en sannfinländsk riksdagsledamot att betala böter för sina blogginlägg från 2008 som kränkte islam och där han liknade islam vid pedofili och slog fast att somalierna är benägna att stjäla och leva på välfärden. Högsta domstolen ansåg att uttalandena hetsade till hat mot folkgrupper och klagade att s.k. hatspråk inte åtnjuter yttrandefrihetsskydd (HD:2012:58, R2010/1101). I en dom från 2011, fastställde Kouvola hovrätt tingsrättens dom om att döma en högerextrem politiker till böter för uppmanande till rashat med sin kommentar om att "alltid då en muslimsk flicka dödas kan man se det som en positiv sak att man får bort en potentiell föderska av muslimer" (KouHO:2012:9, R10/1164).

48. Trots åtgärderna som nämns ovan, noterar den rådgivande kommittén med stor oro att det allmänna klimatet för tolerans mellan etniska grupper på senare tid har försämrats i Finland och att samhället har blivit mera polariserat i denna fråga. I anslutning till migrationsströmmarna på senare tid³⁸ har rasism och invandrarfientlig retorik ökat i de sociala medierna och inom politiken. Rådgivande kommittén anser att högt uppsatta regeringstjänstemän omedelbart och kraftigt måste fördöma alla rasistiska uttalanden av politiker och offentliga personer för att tydligt visa allmänheten att detta inte är acceptabelt. Även om politiker tidigare verkade reagera långsamt när en del politikerkollegor gjorde rasistiska uttalanden,³⁹ konstaterar kommittén i anslutning till detta att regeringen och de lokala myndigheterna har reagerat snabbt på nyligen inträffade händelser,⁴⁰ fördömt dem kraftigt och betonat att Finland är ett öppet och tolerant land där det inte finns utrymme för hets mot folkgrupp och rasistiska uttalanden och där gärningsmän om möjligt kommer att åtalas.

49. Rådgivande kommittén beklagar att etniska fördomar och spänningar samt hets mot folkgrupp, däribland nationella minoriteter som samerna, romerna och ryssarna, har blivit mera synliga i den politiska debatten och i de sociala medierna.⁴¹ Samer som kommittén har samtalat med konstaterade att de upplevde ökad press i sociala medier, även mellan samerna och från vissa politiker under riksdagsdebatterna och Sametingsvalet 2015.⁴² Även representanter för den svenskspråkiga befolkningen pekade på ett kärvare klimat på internet och inom politiken vilket är ägnat att försvaga det svenska i Finland.⁴³ Slutligen ogillar flera av dem som den

rådgivande kommittén har samtalat med regeringens mobilisering och den allmänna sympatin mot de nya migranterna i jämförelse med det stöd som nationella minoriteter traditionellt har erhållit.

---

³⁸ Enligt officiell statistik i slutet av oktober 2015 uppgick antalet asylsökanden det året till 24 910. Detta kan jämföras med 2013, då de uppgick till 3 238, se www.stat.fi.

³⁹ Sannfinländarnas ledare kritiserades före sommaren 2015 för bristen på reaktion mot medlemmar av partiet som gav rasistiska kommentarer eller uppträdde på ett extremistiskt sätt. I ett av de mest relevanta fallen i juli 2015 uppmanade en riksdagsledamot sina följare att "kämpa till slutet för vårt hemland och en sann finsk nation" mot "mardrömmen som heter mångkulturalism", www.yle.fi/uutiset/immonen_on_puhuttanut_aimminkin__yle_kokosi_kohut_yhteen/8182201.

Riksdagsledamotens kommentarer fördömdes inte offentligt av partiets ledare och det var först efter en tid som han ansökte om och blev beviljad att lämna riksdagsgruppen i 2 månader. Han återvände till riksdagsgruppen i början av november 2015.

⁴⁰ Den 24 september 2015 konfronterades en grupp asylsökanden i Lahtis av demonstranter som bar den finska flaggan samt avfyra fyrverkeripjäser och kastade stenar på dem. En av personerna var klädd i en dräkt som är typisk för vit makt-rörelsen Ku Klux Klan. Några dagar senare i samma stad kläddes en staty av fotbollsstjärnan Jari Litmanen i vita lakan i ett uppenbart försök att efterlikna dräkten som är typisk för vit makt-rörelsen Ku Klux Klan.

⁴¹ Se också rapporten av kommissionären för mänskliga rättigheter, s. 11 och ECRI:s rapport, s. 28 och ff., vilka nämns ovan.

⁴² I oktober 2015 uttryckte en riksdagsledamot och tidigare kommundirektör i Lappland följande åsikt om Sametinget: "The most important thing now is to recognize that our entire indigenous policy has failed. We have created a discriminatory and human rights trampling monster that always just seems to continue its march". [Det viktigaste nu är att medge att hela vår ursprungspolitik har misslyckats. Vi har skapat ett diskriminerande monster som trampar på de mänskliga rättigheterna och som alltid verkar fortsätta sin marsch.]

⁴³ De direkta hoten mot Folktinget har ändå inte upprepats sedan 2012. Nationalspråksstrategin från 2012 redogjorde för de hårdnande och negativa attityderna mot tvåspråkigheten, särskilt i de sociala medierna.

50. Eftersom främjande av social integration och respekt för mångfalden är ett av ramkonventionens mål, förstår den rådgivande kommittén regeringens planer att i förebyggande syfte öka respekten för och uppskattningen av mångfalden genom att vara mera strategisk vid informeringen av allmänheten vid landsomfattande kampanjer och ge det civila samhället större möjligheter att tillhandahålla information. Kommittén ser också positivt på att alla partier i den nya riksdagen har undertecknat de europeiska politiska partiernas stadga för ett icke-rasistiskt samhälle.⁴⁴ Genom detta initiativ av Förbundet för Mänskliga Rättigheter, diskrimineringsombudsmannen och delegationen för etniska relationer, förbinder sig de politiska partierna till att försvara de grundläggande mänskliga rättigheterna, fördöma alla former av rasistiskt våld och anstiftan till rashat. Trots detta informerades en del av dem som den rådgivande kommittén har samtalat med, t.ex. ETNO, att vissa mekanismer som myndigheterna har inrättat, såsom poliser som övervakar hets mot folkgrupp på nätet, endast delvis är effektiva på grund av de minimala resurser som de har blivit tilldelade. Samtalspartnerna hävdar också att lagstiftningen släpar efter vad gäller olika former av hat på internet.

51. Rådgivande kommittén konstaterar att fördomar och etnisk mångfald fortfarande är en orsak till att barn och ungdomar blir mobbade, särskilt i skolorna. Uppgifter som har samlats in av regeringen visar att det är relativt vanligt att barn kallas för öknamn, vilket 65 % av barnen med invandrarbakgrund har upplevt,⁴⁵ och i synnerhet romska barn.⁴⁶ Myndigheterna har reagerat med målinriktade projekt i skolorna, bland annat *KiVa Koulu* som är ett program mot mobbning, och varje skola har en plan mot mobbning. Myndigheterna är emellertid också medvetna om att respekten för de mänskliga rättigheterna ska bli ett mål för undervisningen och utbildningsmiljön, samt i de nationella och lokala läroplanerna. Människorättsdelegationen rekommenderade att man ska öka utbildningen i mänskliga rättigheter, även för lärare.⁴⁷ De nya läroplanerna som trädde i kraft 2016 anses bättre återspegla detta behov och måste nu genomföras ordentligt.

Rekommendationer

52. Myndigheterna uppmuntras att motarbeta atmosfären av ökade etniska fördomar och spänningar genom att trappa upp ansträngningarna för att motverka alla former av intolerans, rasism, främlingsfientlighet och hets mot folkgrupp, i synnerhet i sociala medier, genom lämpliga åtgärder som riktar sig till hela befolkningen, t.ex. medvetandehöjande kampanjer och skraddarsydda informationskampanjer, samt genom att skapa effektiva rådgivningstjänster om hatpropaganda och genom att stärka undervisningen i mänskliga rättigheter i skolorna, vilket även inkluderar att motverka mobbning.

---

⁴⁴ www.oikeusministerio.fi/sv/index/aktuellt/tiedotteet/2015/11/eduskuntapuolueetsitoutuvattoimimaan_rasismiavastaan.html.

⁴⁵ *Kuka ei kuulu joukkoon? Lasten ja nuorten kokema syrjintä Suomessa* [Vem hör inte hit? Diskriminering av barn och unga i Finland; Inrikesministeriets publikation 36/2010], www.intermin.fi/julkaisu/362010?docID=24923.

⁴⁶ Barnombudsmannen, *Enemmän samanlaisia kuin erilaisia* [Mer lika än olika. Romska barns och ungas välfärd och hur deras rättigheter tillgodosätts i Finland], Barnombudsmannens byrå. Publikationer 2009:2.

⁴⁷ Människorättsfostran och -utbildning i Finland, Människorättscentrets rapport, 2014, <http://ihmisoikeuskeskus.fi/@Bin/272052/IOK-Ihmisoikeuskasvatus-+ja+-koulutusselvitys.pdf>

53. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att fortsätta att systematiskt och omedelbart fördöma all rasism och främlingsfientlighet som i den offentliga debatten i synnerhet riktas mot personer tillhörande nationella minoriteter, framför allt inom politiken.

Skydd mot hatbrott

Nuläget

54. Rådgivande kommittén välkomnar ändringen av strafflagen 2011 vilken ger åklagare och polis ytterligare befogenheter att ingripa i rasistiska brott och hatbrott. Tillgängliggörande för allmänheten eller spridning bland allmänheten av åsikter eller andra meddelanden som hotar, förtalar eller smädar en grupp på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse är nu straffbart och utgör försvårande omständigheter vid andra fördomsbrott. År 2011 ratificerade Finland också tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet om kriminalisering av gärningar av rasistisk och främlingsfientlig natur begångna med hjälp av datorsystem.

55. Enligt den årliga rapporten om rasistiska brott som publiceras av polisen, registrerade polisen 822 misstänkta hatbrott år 2014 (en minskning med 1,3 % jämfört med 2013). Av dessa var största delen (678 st. eller 82,5 %) misstänkta rasistiska brott.⁴⁸ Dessa gärningar utfördes främst utomhus mot medlemmar av en etnisk eller nationell minoritet, oftast mot somalier. Enligt myndigheterna utgör hatbrott på internet cirka 10 % av alla hatbrott. Rådgivande kommittén noterar att myndigheterna och aktörerna i det civila samhället generellt är ense om att insamlingen av uppgifter har blivit bättre och att polisen är bättre utbildad i mänskliga rättigheter, rasistiska brott och kulturell mångfald, i synnerhet i och med grundutbildningen för att upptäcka och följa upp hatbrott. Det oaktat konstaterar kommittén att myndigheterna också är medvetna om att det begränsade antalet fall som hittills har gått till åtal enligt straffbestämmelserna å ena sidan beror på att det är svårt att avgöra om bestämmelserna i strafflagen är tillämpliga och å andra sidan beror på att inte alla fall anmäls. Om man överväger åtgärder för att öka medvetenheten om tillämpningsområdet för de nya bestämmelserna, gör det faktum att hatrelaterade handlingar ofta sker på internet det svårt att nå upp till tröskeln för att tillämpa strafflagen. Till följd av detta verkar myndigheterna anse att antalet anmälningar påverkas av lagstiftningens konstaterade överseende och av misstron mot polisen bland individer som tillhör minoriteter.

56. Rådgivande kommittén uppskattar regeringens ansträngningar för att ytterligare förbättra utbildningen, bland annat genom att inleda utbildning i anslutning till hatbrott från och med 2017. Kommittén är också medveten om dialogen mellan Polisstyrelsen och minoriteterna⁴⁹ och välkomnar planer för att öka rekryteringen av personer tillhörande minoriteter inom polisen som en åtgärd för att öka förtroendet. Kommittén är ändå oroad över att en del polistjänstemän ansåg att mångfalden inom polisen visserligen var viktig men för närvarande inte var av högsta prioritet på grund av nedskärningar i resurserna och finansieringen.⁵⁰

---

⁴⁸ Poliisin tietoon tullut viharikollisuus Suomessa 2014,

www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/98789/Katsauksia_8_valmis.pdf?sequence=1.

⁴⁹ Detta sker inom ramen för samarbete mellan etniska minoritetsgrupper och polisen, där alla nationella minoriteter och andra icke-statliga organisationer som representerar etniska grupper finns representerade.

⁵⁰ YLE, 2/12/2014. Angående rekrytering se också ECRI:s rapport om Finland, punkt 179.

Minoriteter berättade också för den rådgivande kommittén under dess besök att det ofta är bland polistjänstemän som varit längre i tjänst som en viss ovilja gällande rapportering

konstateras och att de skulle vara i mest behov av utbildning. ETNO antydde också att det skulle vara värdefullt att ägna mer uppmärksamhet åt tillämpningsområdet för brottsbestämmelserna vid utbildningen av tjänstemän inom rättsväsendet.

Rekommendation

57. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att göra mera för att öka allmänhetens medvetenhet om de rättsmedel som finns att tillgå mot hatbrott, att ytterligare förbättra utbildningen av personalen inom de rättstillämpade myndigheterna för att upptäcka, utreda och bestraffa hets mot folkgrupp och hatmotiverade brott samt att öka minoriteternas förtroende för polisen och rättsväsendet så att de anmäler brott och talan kan väckas i domstol, bland annat genom att öka antalet personer inom polisen som hör till minoriteter.

Ramkonventionen artikel 9

Tillgång till och närvaro i medierna

Nuläget

58. Enligt förordningen om stöd för tidningspressen (538/2011) kan understöd beviljas årligen för en sådan tidning eller nätpublikation som ges ut på ett minoritetsspråk (samiska, romani, ryska och sedan 2013 karelska).⁵¹ Rådgivande kommittén välkomnar det faktum att understödet för publicering av bilagor och webbtidskrifter i anslutning till tidskrifter som publiceras på finska eller svenska har utökats till att inkludera karelska, vilket sedan 2012 redan är fallet för de samiska språken i tidningen *Lapin Kansa*. Svenska YLE, tidningar och tidskrifter på svenska, tidskrifter på ryska och nu också nätpublikationer på karelska finns tillgängliga.⁵² Rådgivande kommittén beklagar emellertid att det trots denna variation för närvarande inte finns några betydande publikationer på romani och att inga ansökningar om stöd har erhållits från den romska minoriteten. Även om undervisnings- och kulturministeriet kommer att ha hand om utbetalningen av stöd från och med 2016 i ett försök att förenkla för minoriteterna, konstaterade den rådgivande kommittén att man inom den romska befolkningen inte var medveten om vilka medel som finns att tillgå.

59. Finlands public service-bolag för radio och TV, YLE, tillhandahåller radio och tv på minoritetsspråk. Bevakningen på samiska har utvecklats positivt under referensperioden genom lanseringen av en nationell fem-minuters nyhetssändning av *YLE Sapmi* på de tre samiska språken under vardagar, återupplivningen av samisk radio och utvecklingen av internettjänster och barnprogram. En omfattande spridning om dessa tjänster har underlättats av användningen av mobilteknik och digitalisering. Rådgivande kommittén informerades av *YLE Sapmi* om att tjänsterna är välföljda och uppskattade bland samerna och att tilläggsfinansiering skulle vara

nödvändig för att vidareutveckla dem.⁵³ Kommittén har emellertid också förstått att den ökade synligheten av sändningarna på de samiska språken har lett till negativa reaktioner både inom och utanför den samiska gemenskapen, särskilt på sociala medier. Representanter för samerna

⁵¹ Åren 2014 och 2015 uppgick stödet till 500 000 euro per år.

⁵² Se statsrapporten för en detaljerad lista, punkt 371.

⁵³ Den offentliga finansieringen uppgick då till 1,3 miljoner euro.

uppfattade en del av dessa kommentarer som hets mot folkgrupp, särskilt kommentarerna som gällde bevakningen av det senaste Sametingsvalet. Om inte myndigheterna tydligt tar avstånd från sådana handlingar, kommer de framsteg som hittills har gjorts för den samiska minoritetens synlighet att äventyras.

60. YLE:s nyhetssändningar på tv finns på ryska (*YLE Novosti*) och under de senaste åren har antalet filmer och program på ryska utökats. Radiosändningar finns sedan 1999 och flera tryckta medier finns också tillgängliga. Radiosändningar på karelska varje vecka har nyligen inletts (*YLE Uudizet karjalakse*). Representanter för romerna beklagade för den rådgivande kommittén att YLE inte har vidareutvecklat några nya tv- och radiosändningar på romani vid sidan av det 15 år gamla och 15 minuter långa radioprogrammet varje vecka (*Romano Miritis*), som för övrigt inte hör till nyhetsredaktionen, utan snarare till kulturredaktionen. Rådgivande kommittén påminner om vikten av ett gemensamt och mångkulturellt mediautrymme som delas av alla grupper där minoritetsröster hörs för att främja en känsla av integration.

61. Minoritetsorganisationer delar också intrycket av att de konventionella medierna presenterar information enligt mönster som skapar stereotyper av minoritetspersoner, såsom attityder gentemot anställningen av ryssar och romer. Rådgivande kommittén påminner om vikten av att medierna framställer minoriteter som en integrerad del av samhället och betonar ett inkluderande snarare än ett exkluderande perspektiv.

Rekommendation

62. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att öka understödet till traditionella tidningar och nätpublikationer samt sändningar av romer på romani, att öka medvetenheten om tillgången till detta understöd och att fortsätta att säkerställa att kvalitetsprogram faktiskt finns tillgängliga inom radio och tv i allmänhetens tjänst på central och regional nivå på alla minoritetsspråk.

Ramkonventionen artikel 10

Språkanvändning på lokal nivå

Nuläget

Svenskspråkiga

63. Rådgivande kommittén välkomnar Nationalspråksstrategin från 2012,⁵⁴ "genom vilken man strävar efter att trygga att det även i framtiden finns två livskraftiga nationalspråk i Finland".

⁵⁴ Nationalspråksstrategi, Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012, www.oikeusministerio.fi/material/attachments/om/toiminta/perusoikeudetjademokratia/6F38EQbLT/Kansallis_kielistrategia.pdf.

⁵⁵ Finlands grundlag 17 § lyder: "Rätt till eget språk och egen kultur – Finlands nationalspråk är finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder...".

Den logiska grunden för strategin var att myndigheterna erkände att den gällande lagstiftningen inte har genomförts ordentligt, även om den fortfarande är tillräcklig (17 § i grundlagen⁵⁵ och språklagen från 2003). Rådgivande kommittén noterar med djup oro att detta bekräftas i en rapport om tillämpningen av språklagstiftningen från 2013.⁵⁶ Strategin från 2012 innehåller kort- och långsiktiga mål kring upprätthållandet och förbättrandet av språkkunskaperna, färdigheterna och en kultur som inkluderar båda språken inom utbildningen, den offentliga sektorn och för hela befolkningen⁵⁷ (se också artikel 12). *Folktinget* underrättade också den rådgivande kommittén om den allt sämre situationen överlag vad gäller den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter och detta trots de starka rättsliga garantierna som finns. *Folktinget* pekade särskilt på det faktum att statsrådets rapport från 2013 och tidigare rapporter hänvisar till liknande brister i genomförandet, men man har inte gjort tillräckligt för att åtgärda situationen rent konkret.

64. Rådgivande kommittén beklagar att situationen inte är tillfredsställande i synnerhet vad gäller tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster på svenska och att statsförvaltningen i allt högre grad bara fungerar på finska. Strategin innehöll en uppsättning av verktyg som man uppmuntrade kommunerna att tillämpa för att använda båda språken inom kommunikation, publikationer, offentlig upphandling och rekryteringsförfaranden. Rådgivande kommittén förstår emellertid att även om de språkliga rättigheterna har uppmärksammats i riktlinjerna, har detta ännu inte riktigt genomförts i praktiken.⁵⁸ *Folktinget* bekräftade också att den allvarligaste orsaken till oro, enligt antalet inkomna klagomål, är sporadisk tillgång till kommunala social-, hälso- och sjukvårdstjänster, dagvård och tjänster vid statliga bolag på svenska. Bristerna i denna kommunala skyldighet anses vara konsekvensen av avsaknaden av personal med tillräckliga språkkunskaper, vilket också hör samman med den minskade undervisningen i svenska (se artikel 14). Slutligen fanns det också en utbredd oro över Social- och hälsovårdsreformen, den så kallade SOTE, som oundvikligen kommer att påverka de språkliga rättigheterna (se artikel 16).

65. Rådgivande kommittén förstår att aktörer anser att strategin från 2012, om den får tillräcklig finansiering, är ett användbart verktyg för att stärka svenskans och finskans jämlika ställning inom utbildningen och tillgången till tjänster och att den handlingsplan som håller på att utarbetas ytterligare kommer att säkerställa genomförandet av strategin.⁵⁹ Kommittén anser ändå att det är oroande att inga särskilda medel verkar ha avsatts för detta syfte.

---

⁵⁶ Regeringen sänder till riksdagen vart fjärde år en rapport som bedömer genomförandet av språkbestämmelserna. Justitieministeriet förbereder rapporten i samarbete med delegationen för språkärenden efter omfattande överläggningar med olika myndigheter och organisationer, www.oikeusministerio.fi/sv/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1371117791064/Files/VNn_kielikertomus_2013__svenska.pdf.

⁵⁷ De långsiktiga åtgärderna omfattar kultur, utbildning (utveckling av språkbad, ökning av undervisningen i det andra nationalspråket, utvidgning av denna undervisningen till yrkesutbildningen osv.), tillhandahållande av tjänster, språkkunskaper bland personalen inom den offentliga sektorn och vårdpersonalen, s.24. För kortsiktiga åtgärder, se artikel 10 och 12.

⁵⁸ Nationalspråksstrategin – praktiska verktyg för kommuner och samkommuner, www.kommunerna.net/sv/databanker/nyheter/2014/Sidor/2014-04-nationalspraksstrategi.aspx.

⁵⁹ Budgetförslaget för 2016 tar upp handlingsplanen och justitieministeriet har nyligen utnämnt en arbetsgrupp som ansvarar för att utarbeta planen.

66. De åländska myndigheterna påpekade i synnerhet att utbildningen för Ålands rättstillämpande myndigheter och tillgången till uppdaterad information om läkemedel (*Pharmaca Fennica*) på svenska fortfarande är problematisk. Även om grundutbildningen för den åländska polisen finns tillgänglig på svenska, informerades den rådgivande kommittén om att ytterligare utbildning i brottsutredning och användning av maktmedel är begränsad, och att detta därför gör att polisen i skärgården ligger efter sina kollegor på fastlandet. Likaså finns uppdaterad information om läkemedel endast på finska, även om majoriteten av läkarna på Åland är svenskspråkiga.

Rekommendationer

67. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att säkerställa att handlingsplanen för att genomföra Nationalspråksstrategin från 2012 antas snabbt för att effektivisera genomförandet av språklagstiftningen, vilket särskilt skulle bidra till satsningar på språkkunskaper och rekrytering. Kunskaper i det svenska språket ska anses vara en fördel vid rekryteringen av tjänstemän i berörda kommuner, för att vända den negativa trenden för svenskan och garantera en livskraftig tvåspråkighet, bland annat vad gäller tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster. Tillräcklig finansiering borde avsättas för detta syfte för att garantera att det svenska språket förblir synligt och närvarande offentligt.

68. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att säkerställa att lämplig utbildning för polispersonal och uppdaterad information om läkemedel finns tillgängliga på svenska på Åland.

Användning av minoritetsspråk på lokal nivå

69. År 2014 beslöt regeringen att fullfölja åtgärdsprogrammet för att stimulera det samiska språket senast 2025.⁶⁰ Åtgärdsprogrammet innehåller åtgärder för att på nationell nivå säkerställa att de tre hotade samiska språken lever kvar: nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska. Åtgärdsprogrammet betonar språkundervisning från och med barndagvården i språkbon⁶¹ och utbildning av behöriga lärare (se artikel 12 och 14 nedan). Rådgivande kommittén välkomnar myndigheternas inledande satsningar på åtgärdsprogrammet, men har också underrättats av samernas representanter och organisationer om de nuvarande finansieringssvårigheterna, som innebär problem för den fortsatta planerade verksamheten, liksom om de särskilda utmaningarna som samerna utanför hembygdsområdet för närvarande står inför, i synnerhet vad gäller kommunalt stöd för undervisning i de samiska språken. Även om kommittén förstår att regeringens satsningar koncentreras till hembygdsområdet och att situationen som de lokala myndigheterna på andra håll står inför är komplicerad på grund av det ringa antalet möjliga recipienter, finner kommittén det ändå synnerligen anmärkningsvärt att mer än hälften av den samiska befolkningen och 70 % av barnen under 10 år bor utanför hembygdsområdet, vilket myndigheterna själva också har medgett. Därför leder det mer begränsade stödet till att de samer som bor på andra håll i landet får en känsla av att vara en

---

⁶⁰ Åtgärdsprogram för att stimulera det samiska språket: Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2012:7, www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr07.pdf?lang=fi.

⁶¹ Sju "språkbon", som är familjedagvård med omsorg om sex barn, öppnades inom samernas hembygdsområde och ett utanför hembygdsområdet i Helsingfors, medan andra håller på att inrättas. "andra klassens medborgare". För att garantera en jämlik möjlighet för personer tillhörande minoriteter att bevara och utveckla sin kulturella identitet, överväger den rådgivande kommittén att det kan vara nödvändigt med särskilda tilläggsåtgärder för medlemmar i utspridda nationella minoriteter.

70. Rådgivande kommittén värdesätter att det politiska programmet för romerna i Finland utgör en ram för åtgärder som används för att återuppliva det romska språket genom ekonomiskt understöd av undervisnings- och kulturministeriet. Förverkligandet av romernas språkliga rättigheter var föremål för en rapport som justitieministeriet publicerade 2014.⁶² Ministeriet konstaterade att bestämmelserna i grundlagen och den gällande lagstiftningen i tillräcklig grad skyddar romernas språkliga rättigheter. Hellre än en ny språklag, behövs ett program för att säkerställa att lagen tillämpas i praktiken.⁶³ Ur detta perspektiv noterar den rådgivande kommittén särskilt att det har gjorts framsteg under referensperioden. År 2014 fanns det 14 språkbon för romer i alla åldrar på olika orter i Finland. Stödet för undervisning i det romska språket utökades (se artikel 12 och 14). Även om dessa åtgärder borde leda till positiva porlande effekter, anser flera som den rådgivande kommittén har samtalat med att de

är långt ifrån tillräckliga, främst på grund av bristen på kommunala resurser, avsaknaden av behöriga lärare och ibland ovilja bland familjerna själva av rädsla för stigmatisering.

Rekommendationer

71. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att öka satsningarna för att helt och hållet genomföra åtgärdsprogrammet för att stimulera det samiska språket, i synnerhet med beaktande av behovet av ytterligare särskilda åtgärder inriktade på geografiskt utspridda medlemmar av den samiska minoriteten, för att på så sätt göra det möjligt för dem att bevara och utveckla sin kulturella identitet.

72. Rådgivande kommittén uppmanar också myndigheterna att säkerställa att tillräckliga resurser avsätts för att fortsätta genomförandet av åtgärderna för att bevara och återuppliva det romska språket.

Ramkonventionen artikel 11

Användning av samiska förnamn och efternamn

Nuläget

73. Rådgivande kommittén förstår att det datasystem som för närvarande används av den offentliga förvaltningen i Finland fortfarande inte tillåter alla diakritiska tecken i de samiska språken. Befolkningsregistercentralen meddelade att befolkningsregistersystemet ska förnyas, eventuellt med början 2017 eller 2018, och när det är tillgängligt kommer det nya Unicode-systemet att tillåta registrering av samiska namn med språkets diakritiska tecken. Något slutligt beslut har dock ännu inte fattats. Rådgivande kommittén noterar också att det nya systemet redan finns tillgängligt vid tillverkning av skyltar.

---

⁶² Justitieministeriet, utredningar och anvisningar 11/2014.

⁶³ *Romanien perustuslaissa turvattujen kielellisten oikeuksien toteutuminen*. [Förverkligandet av romernas språkliga rättigheter som garanteras i grundlagen]: Justitieministeriet, utredningar och anvisningar 11/2014.

Rekommendation

74. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att vidta nödvändiga åtgärder för att garantera registreringen av samiska namn med hänsyn till språkets diakritiska tecken i offentliga register, pass och andra officiella handlingar utan ytterligare dröjsmål.

Ramkonventionen artikel 12

Jämlik tillgång till undervisning

Nuläget

75. Rådgivande kommittén noterar med oro att svenskans grundlagsenliga ställning som nationalspråk i undervisningen verkar ha försvagats på grund av en rad utvecklingar som har minskat undervisningen av språket. Ett medborgarinitiativ 2015 om att avskaffa den obligatoriska undervisningen av svenska i finska skolor är den senaste av dessa utvecklingar, vilket påpekades av *Folktinget* och delegationen för språkärenden. Även om riksdagen röstade ner initiativet, godkände den samtidigt en utredning av regeringen om möjligheterna till regionala försök där svenskan kan ersättas med ett annat språk i skolorna.⁶⁴ Oberoende av de konstitutionella frågor som ett sådant initiativ kan ge upphov till – och som för närvarande granskas av regeringen – framhäver den rådgivande kommittén motsägelsen mellan detta beslut och målet i Nationalspråksstrategin från 2012 som efterlyser åtgärder för att stärka undervisningen i svenska.

76. Framför allt förstår den rådgivande kommittén att undervisningen i svenska nu inleds på en lägre klass än vad som tidigare var fallet, men att svenskundervisningen i de finska skolorna fortfarande inleds senare än finskundervisningen i de svenska skolorna och att antalet timmar överlag inte har ändrats, men bara fördelats över två år i stället för över ett.⁶⁵ Dessutom är svenska inte längre ett obligatoriskt ämne i studentexamen sedan 2004 och undersökningar har visat att antalet studenter som väljer att skriva svenska har minskat.⁶⁶ Slutligen har programmet för språkbud vars syfte är att lära barnen det andra nationalspråket från och med förskolan till slutet av den grundläggande utbildningen varit synnerligen framgångsrikt för att öka inlärningen av svenskan i en tidig ålder. Trots detta begränsades dessa program i antal och kommer troligen inte att utökas av kommunerna för att möta den ökade efterfrågan bland allmänheten. Detta beror delvis på bristen på behöriga språkbudslärare, eftersom den akademiska utbildningen som inleddes 2009 inte har fortsatt kontinuerligt. När detta tolkas som en helhet, får den rådgivande kommittén intrycket av att alla dessa faktorer pekar på en riktning som försvagar språkinlärningen. Detta kommer i så fall att få en negativ effekt på

---

⁶⁴ *Folktinget* motsätter sig den logiska grunden för detta förslag, enligt vilken valfriheten skulle förbättra språkinlärningen, och producerar litteratur för att bevisa motsatsen.

⁶⁵ Svenskundervisningen inleds på sjätte klassen, medan undervisningen i finska som andraspråk inleds på tredje klassen i grundskolan. Vidare finns det för närvarande ingen möjlighet att inleda studier i det andra nationalspråket i gymnasiet eller inom yrkesutbildningen på andra stadiet.

⁶⁶ Strategin från 2012 antyder att kunskaperna i svenska bedöms vara tillräckliga i slutet av grundskolan (högstadiet), men inte tillräckliga för studier i gymnasiet och därigenom inte heller på universitetsnivå, där det förekommer positiv diskriminering till fördel för studenter med svenska och samiska som modersmål. Dessutom skriver bara 60 % av alla studenter svenska som B-språk i studenten, vilket innebär att de började studera det andra nationalspråket i högstadiet. Detta beror på det begränsade antalet timmar som ägnas åt B-språket. Studier i svenska som andra nationalspråk A, vilket innebär mycket mera timmar, finns emellertid sällan att tillgå, medan det motsatta gäller för finska som väljs som andra nationalspråk A bland studenter som studerar svenska som modersmål, s. 32.

språkkunskaperna hos framtida högskolestuderande och hos arbetskraften. En sådan möjlighet framhölls också av flera som kommittén samtalade med. Även om de kortsiktiga målen för 2011–2015 i strategin från 2012 föreslog åtgärder för att åtgärda dessa brister, har man hittills gjort få framsteg.

77. Rådgivande kommittén välkomnar de betydande framsteg som har gjorts inom tillgången till grundläggande utbildning för romska elever, både flickor och pojkar, under 2008–2014, vilket flera av dem som kommittén har samtalat med konstaterade. Betydande ekonomiskt stöd⁶⁷ gjorde det möjligt att under den perioden säkerställa närvaron och ge stöd till grundläggande utbildning för 80 % av de romska skoleleverna i 37 kommuner. Under 2011 fortsatte 50 % av de romska eleverna att utbilda sig efter den grundläggande utbildningen, främst inom yrkesutbildningen. Rådgivande kommittén noterar att de som kommittén har samtalat med var ense om att flera specifika åtgärder har fått positiva resultat, bland annat åtgärder för att motverka orsakerna till frånvaro i skolorna, förbättra kommunikationen med familjerna, motverka mobbning på grund av etnicitet (se också artikel 6), hjälpa med läxorna, förse klasser med romska elever med stödpersonal osv. Man har också gjort framsteg genom att öka förskoleundervisningen för romska barn, vars deltagande har ökat väsentligt under de senaste tio åren till att omfatta nästan hela åldersgruppen,⁶⁸ *bland annat* genom satsningar för att komma i kontakt med familjerna för att förklara vikten av skolnärvaro.

78. Rådgivande kommitténs samtalspartner antydde att satsningarna nu har ändrats, å ena sidan för hur man ska nå de 20 % som har lindriga eller svåra problem eller hoppar av den grundläggande utbildningen och å andra sidan för hur man ska förbättra de romska elevernas deltagande i undervisningen mellan-och högstadieskolor och den högre utbildningen. Rådgivande kommittén konstaterar att det faktum att en stor del av de romska ungdomarna inte tar studentexamen eller yrkesskoleexamen minskar deras utsikter på arbetsmarknaden (se också artikel 15), där de dessutom fortsätter att utsättas för diskriminerande attityder (se också artikel 4). Representanter för romerna anser att stärkandet och uppnåendet av resultat inom den grundläggande utbildningen och en jämlik tillgång till utbildning i gymnasiet, yrkesskolan samt högre utbildning är prioriteringar för vilka det behövs fortsatt engagemang av regeringen.

Rekommendationer

79. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att bedöma det nuvarande systemet för undervisning i svenska mot bakgrunden av den senaste tidens utveckling och att åta sig att helt och hållet genomföra åtgärderna i Nationspråksstrategin från 2012 med hjälp av handlingsplanen, för att förhindra ytterligare nedgång och säkerställa kunskaperna i språket för framtidens arbetskraft och befolkningen i allmänhet.

80. Kommittén uppmanar också myndigheterna att hålla fast vid sina åtaganden om att åstadkomma jämlika möjligheter för romska ungdomar till jämlik tillgång till utbildning, i synnerhet i gymnasiet, yrkesskolan samt högre utbildning, och att därigenom ta itu med de grundläggande orsakerna till avhopp. Kommittén uppmanar myndigheterna att uppmuntra

---

⁶⁷ Undervisnings- och kulturministeriet överförde 2,42 miljoner euro till de lokala myndigheterna under perioden 2008–2014.

⁶⁸ Europeiska kommissionens rapport om genomförandet av EU-ramen för nationella strategier för integrering av romer nämner en ökning från 2 % till 60 % (COM(2014) 209 final – 2.4.2014). Finländska myndigheter hänvisar till en andel på nästan 100 %, eftersom förskolan har blivit obligatorisk.

kommunerna att spela en aktiv roll, bland annat genom att tilldela dem tillräckliga resurser och skapa fler drivkrafter.

Läroböcker och lärarutbildning

Nuläget

81. Rådgivande kommittén fick veta att en ny nationell läroplan har antagits och kommer att tas i bruk 2016. Skolor och kommuner har för närvarande lokala läroplaner, och utgivare kommer att skapa läroböcker i enlighet med den nya läroplanen. Den nya läroplanen anses bättre beakta närvaron av nationella minoriteter i Finland och deras roll genom undervisning i mänskliga rättigheter. Rådgivande kommittén förstår emellertid efter samtal med personer på kommunal nivå att läroplanen har begränsat innehåll om romernas historia och kultur.⁶⁹ Kommittén anser att det är viktigt att läroplanen ger korrekt information om samhällets uppbyggnad och beskriver den etniska mångfalden i positiva drag. Med tanke på den höga graden av decentralisering av utbildningsfrågor, konstaterar kommittén att det är av yttersta vikt hur de nya läroplanerna förverkligas på lokal nivå för att säkerställa att interkulturell förståelse, kunskaper om minoriteter och elevernas respekt för mångfalden gynnas.

82. Rådgivande kommittén noterar att situationen varierar i fråga om tillgången på material på de olika minoritetsspråken. Sametinget ansvarar för skapandet av samiskt material och erhåller offentliga medel för detta ändamål.⁷⁰ Rådgivande kommittén förstår av sina samtalspartner att man har gjort framsteg, men de bristande resurserna, liksom för få författare och översättare,

påverkar produktionen av material, som särskilt saknas på enaresamiska och skoltsamiska samt inom mellan- och högstadieskolor, den högre utbildningen och vuxenutbildningen. Även om enstaka projekt leder till en del framsteg, verkar också situationen överlag vara oroväckande vad gäller läromedel på romani, på grund av både bristande resurser och svårigheten att hitta författare.

83. Även om satsningarna på utbildning av lärare i minoritetsspråk på universitetsnivå och deras fortbildning är kontinuerliga, konstaterar den rådgivande kommittén med oro att minoritetsrepresentanterna och myndigheterna anser att det överlag råder brist på tillräckligt behöriga lärare. Rådgivande kommittén förstår att åtgärder har vidtagits för att förbättra lärarutbildningen för varje språkgrupp. Med tanke på Nationalspråksstrategin från 2012 är språkbadsutbildningen på universitetsnivå för de samiska språken och den samiska kulturen, liksom lärarutbildningen, organiserad på tre universitetet, vid sidan av Sameområdets utbildningscentral som utvecklar läromedel, undervisning online och andra stödtjänster. Slutligen är bristen på lärare i romani synnerligen allvarlig: kurserna som behandlar det romska språket och den romska kulturen vid Helsingfors universitet kommer i sinom tid att tillhandahålla behörig personal, men under tiden behövs det också fortbildning. Rådgivande kommittén påminner om att det emellertid är nödvändigt att specialiserade experter regelbundet övervakar att kvalitetsnormerna för lärare i skolor vars språk är ett minoritetsspråk uppnås. Experterna ska också ge rekommendationer om nödvändig lärarutbildning.⁷¹ Dessutom

---

⁶⁹ En rapport som publicerades 2012 av Förbundet för Mänskliga Rättigheter visade att romerna önskade att deras historia och kultur skulle läras ut mer allmänt för att minska fördomarna.

⁷⁰ Medlen ökade från 258 000 till 400 000 euro år 2014.

⁷¹ Se också den rådgivande kommitténs första kommentar om utbildning enligt ramkonventionen, sidan 33. Se också rapporten för den tredje övervakningscykeln av expertkommittén om tillämpningen av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, januari 2013, punkterna 235–237.

är det viktigt att lärarna i alla skolor har en lämplig utbildning för att främja respekten för olika etniska, kulturella och språkliga bakgrunder och för att verka för integration och dialog i klassrummet och i skolans vardag, inklusive på fritiden.

Rekommendationer

84. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att, med iakttagande av utlokaliseringen av utbildningen, säkerställa att läroplanerna som nyligen antogs på lokal nivå och läroböckerna på ett lämpligt sätt återspeglar den etniska mångfalden och den historiska närvaron av alla minoriteter i Finland. Personalen i alla skolor ska få effektiv utbildning för att ta hänsyn till mångfalden i klassrummet och främja interkulturell respekt och förståelse i skolorna.

85. Dessutom uppmanar kommittén myndigheterna att säkerställa att ett tillräckligt antal behöriga lärare utbildas i de olika minoritetsspråken och att lämpliga läromedel är tillgängliga i den utsträckning det är möjligt.

Ramkonventionen artikel 14

Anvisningar på och om minoritetsspråk

Nuläget

86. Under referensperioden har man gjort framsteg i tillgången till grundläggande utbildning på samiska i hembygdsområdet, helt med offentlig finansiering (lag 2009/1705). Rådgivande kommittén noterar att elever som går i skola på samiska ända till studentexamen ökade något överlag från 554 skolåret 2012–2013 till 613 skolåret 2013–2014, och av dem fick majoriteten grundskoleutbildning på nordsamiska i hembygdsområdet. Även om alla de tre samiska språken fortfarande är hotade, i synnerhet skoltsamiskan, ökade antalet elever som deltog i den grundläggande utbildningen, särskilt på enaresamiska. Däremot minskade antalet skoltsamiska elever. Undervisningen i gymnasiet och inom yrkesutbildningen kan också ske på samiska, även om det inte är någon lagstadgad skyldighet. Utbudet är mera begränsat och koncentrerat till ett gymnasium i Utsjoki och ett yrkesinstitut i Enare, Sameområdets utbildningscentral (SAKK). Rådgivande kommittén konstaterar att barnens kunskaper i de tre samiska språken förväntas leda till spridningseffekter vad gäller deltagandet i utbildning, i och med initiativet till språkbon (dagvård) som har inletts i hembygdsområdet, och uppskattar de ekonomiska satsningar som regeringen har gjort för detta.⁷² Ändå påpekade samiska representanter för den rådgivande kommittén att det ekonomiska stödet borde vara permanent för att språkinläringen ska vara hållbar.

87. Rådgivande kommittén är oroad över att tillgången till utbildning på samiska utanför hembygdsområdet är mycket mer begränsad. Även om ett språkbo har inrättats i Helsingfors och andra planeras i andra städer, påpekade samiska organisationer utanför hembygdsområdet att det nuvarande utbildningsutbudet inte är tillräckligt för att bevara kunskaperna i språket, som i sin tur är en förutsättning för och har ett obestridligt samband med samernas näringar. Liksom för andra minoritetsspråk, erbjuds två timmars undervisning i samiska av kommunerna när det finns en grupp på minst två elever (vilket också gäller romani, medan det krävs minst sex elever som talar ryska eller andra språk för att en sådan grupp ska inrättas). Kommunerna erhåller statsunderstöd för att ge sådan undervisning i de nationella minoritetsspråken och i det första språket som talas av invandrare. En åsikt som minoritetsrepresentanter, inte enbart

---

⁷² Budgetanslaget ökades från 350 000 euro 2011 och 2012 till 500 000 euro 2013.

samerna, framfört till den rådgivande kommittén är att logistiken, kommunernas bristande resurser och svårigheterna att rekrytera lärare ofta förhindrar denna verksamhet helt eller hindrar den från att vara fruktsam. Rådgivande kommittén påminner om fördelarna med flerspråkigheten för att främja toleransen och respekten för samhällets mångfald, liksom vikten

av att garantera lika möjligheter att lära sig sitt minoritetsspråk vid sidan av landets officiella språk.

88. I anslutning till det politiska programmet för romerna i Finland har undervisningen i romani underlättats i förskolan, inom den grundläggande utbildningen och i gymnasiet tack vare statsunderstöd från Utbildningsstyrelsen som kompenserar kommunerna. Antalet elever som studerade romani ökade fram till 2011, då 170 elever fick undervisning i romani i 12 kommuner, men minskade till 120 år 2014 (trots att antalet elever som krävs för en klass bara är två). Särskilda anslag har också getts för språkbon, som för närvarande är 14 stycken i Finland, för att hjälpa till att återuppliva det talade språket i alla åldrar.⁷³ Sedan 2012 kan man studera det romska språket och den romska kulturen på Helsingfors universitet och detta borde ha en del positiva porlande effekter vad gäller en framtida behörig lärarkår.

89. Rådgivande kommittén förstår emellertid också att hela processen för att återuppliva det romska språket inom undervisningen och garantera de språkliga rättigheterna bland personer tillhörande den romska minoriteten står inför betydande utmaningar som beror på brister i antalet behöriga lärare och i utbildningsmaterial (se också artikel 12), i kombination med fortsatt diskriminering som påverkar romernas dagliga liv. Kommitténs samtalspartner påpekar också att de kommuner som i sista hand ansvarar för att tillhandahålla denna frivilliga undervisning inte alltid är medvetna om de målinriktade anslagen.

90. Rådgivande kommittén konstaterar att få framsteg har skett i undervisningen av ryska som första språk. Kommitténs samtalspartner påpekar att betydande hinder var det minsta antalet elever som krävs för en klass (sex elever) samt svårigheter i logistiken på grund av att befolkningen är så utspridd. Undervisning i karelska inleddes i Joensuu år 2012. Rent allmänt pekar den rådgivande kommittén i detta sammanhang på en omfattande undersökning som visade på fördelarna med undervisning i elevernas första språk i skolorna för mer omfattande akademiska prestationer senare i livet inklusive för att lära sig andra språk tillräckligt bra.⁷⁴

Rekommendationer

91. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att fortsätta att stödja en verklig möjlighet till undervisning på de samiska språken i hembygdsområdet och att utveckla ytterligare möjligheter i resten av landet, såsom i huvudstaden och i andra städer, där det finns ett betydande antal samiska barn och efterfrågan är tillräcklig. För detta ändamål borde man fästa särskild vikt vid att öka kommunernas roll och det ekonomiska stödet till dem och även utveckla alternativa undervisningsmetoder.

92. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att fortsätta sina satsningar på att bevara och återuppliva det romska språket, bland annat genom att upplysa kommunerna om

vilka medel som finns att tillgå och tillhandahålla alternativa stimulansåtgärder för att öka utbudet på alla minoritetsspråk.

---

⁷³ Under perioden 2011–2014 utbetalades 286 000 euro.

⁷⁴ Se också den rådgivande kommitténs tredje tematiska kommentar om språkliga rättigheter, punkt 39.

Ramkonventionen artikel 15

Deltagande i det offentliga livet, beslutsprocesserna och den offentliga förvaltningen

Nuläget

93. Nationella minoriteter fortsätter att vara representerade och bidra till den politiska beslutsprocessen via delegationer och, vad gäller samerna, också via Sametinget. Delegationen för etniska relationer (ETNO) konsulterades i omfattande grad av olika ministerier angående lagstiftning och beslutsfattande som var relevant för minoriteter (t.ex. integration, utbildning och språkfrågor) på både nationell och regional nivå. Detta bidrog till att stärka dess legitimitet. ETNO:s nuvarande prioriteringar är att minska diskrimineringen och att höja sysselsättningsnivån bland personer som tillhör minoriteter. ETNO anser att det i framtiden kommer att vara en utmaning att bibehålla balansen mellan nationella minoriteter och nya grupper, i synnerhet migranter. ETNO menar också att regeringen inte har för avsikt att inrätta några nya delegationer som är inriktade på särskilda grupper. Rådgivande kommittén noterar att den ryskspråkiga befolkningen är representerad i ETNO⁷⁵ men inte i delegationen för språkärenden, medan den karelskspråkiga befolkningen inte är representerad i någon delegation. Estländare är också representerade i ETNO.⁷⁶ Delegationen för romska ärenden, som består till hälften av romska representanter, och de regionala delegationerna för romska ärenden meddelade också den rådgivande kommittén om ett gott samarbete med centrala och lokala myndigheter.

94. På kommunal nivå har rådgivande organ inrättats för integrations- och migrationsfrågor, kulturell mångfald och romska ärenden. Kommunernas nationalspråksnätverk har grundats för att främja samarbetet mellan kommunerna i fråga om tillämpningen av språklagstiftningen.

95. Rådgivande kommittén beklagar djupt att regeringspropositionen om sametingslagen (RP 167/2014) drogs tillbaka. Propositionen innehöll *bland annat* en ändring av begreppet "förhandlingsplikt" i 9 § för att öka Sametingets engagemang i beslutsfattandet, så att det inte enbart skulle handla om konsultation. Även om kommittén är medveten om att det under den aktuella perioden fanns ett gott samarbete mellan regeringen och samernas representanter, anser kommittén också att det var de politiska omständigheterna som satte stopp för

lagändringen. I praktiken leder detta till en situation där Sametinget fortfarande inte effektivt kan påverka resultatet av beslutsprocessen när frågor som är viktiga för samerna står på spel.

96. På grund av det faktum att insamling av uppgifter om etnisk tillhörighet inte tillåts i lagen, finns det inga exakta uppgifter om hur nationella minoriteter representeras i valda organ och inom den offentliga förvaltningen, på vare sig central eller lokal nivå. Rådgivande kommittén upprepar sin uppfattning om att minoritetsrepresentanternas politiska deltagande i relevanta beslutsprocesser är avgörande för deras intresse att bli hörda. Kommittén framhäver också att rekryteringen av personer tillhörande minoriteter inom den offentliga förvaltningen, de

---

⁷⁵ FARO, Förbundet för Finlands ryskspråkiga föreningar, är den enda icke-statliga organisationen i ETNO, även om dess ledare medger att den bara representerar mellan 8–10 % av de ryskspråkiga i Finland.

⁷⁶ Organisationen som representerar den estniskspråkiga befolkningen är *Tuglas-seura ry*.

rättstillämpande myndigheter och rättsväsen borde främjas för att bättre möta deras behov, exempelvis användningen av deras språk, och för att visa att regeringen är öppen inför samhällets mångfald. Ökad närvaro inom poliskåren kan ha en positiv effekt på viljan hos minoritetspersoner att vända sig till de rättstillämpande myndigheterna när de behöver hjälp (se också artikel 6).

Rekommendationer

97. Rådgivande kommittén upprepar sin uppmaning till myndigheterna att säkerställa att sammansättningen i de befintliga rådgivande organen (ETNO, delegationen för språkärenden) ändras så att den inkluderar alla minoriteter, i synnerhet ryska, karelska och estniska grupper, för att garantera en effektiv och inkluderande kommunikationskanal, samråd och inflytande på beslutsprocessen. Kommittén uppmanar också återupptagandet av dialogen med den samiska minoriteten för att stärka deras deltagande genom att i motsvarande grad ändra den nuvarande lagstiftningen.

98. Kommittén uppmanar också myndigheterna att öka möjligheterna för personer tillhörande nationella minoriteter att delta i offentliga angelägenheter, inklusive genom åtgärder för att underlätta deras medverkan i större politiska processer och i etablerade politiska partier. Likaså borde rekryteringen av dem inom offentliga tjänster, i synnerhet inom polisen på central och lokal nivå, främjas för att tydligt visa att mångfalden är uppskattad i det finländska samhället.

Effektivt deltagande i det socioekonomiska livet

Nuläget

99. Den befintliga rättsliga ramen som reglerar samernas kulturella autonomi innehåller en bestämmelse om social-, hälso- och sjukvårdstjänster på de samiska språken i hembygdsområdet, och årliga anslag avsätts för detta ändamål.⁷⁷ Resurserna används för att rekrytera samiskspråkiga anställda, producera eller köpa tjänster på samiska, med särskild tonvikt på barndagvård och äldreomsorg. Rådgivande kommittén noterar trots detta att samerna anser att bestämmelsen om social-, hälso- och sjukvårdstjänster på samiska inte är tillräcklig⁷⁸ och att ytterligare satsningar är nödvändiga för att öka språkundervisningen och antalet tvåspråkiga personer bland personalen. Kommittén anser också att det är särskilt betydelsefullt att Social- och hälsovårdsreformen (SOTE) ägnar uppmärksamhet åt den geografiska omorganiseringen av kommunala tjänster för att fortsätta att garantera den samiska befolkningens språkliga rättigheter i hembygdsområdet. Utspridningen av den samiska befolkningen spelar också en viktig roll när det gäller bestämmelsen om socialtjänster, inte bara i hembygdsområdet men också utanför.

100. Rådgivande kommittén är djupt oroad över att sysselsättningssituationen fortfarande är mycket svår för personer tillhörande minoritetsgrupper, till följd av fördomar och diskriminerande attityder på arbetsmarknaden.⁷⁹ Delegationen för romska ärenden framhävde i

---

⁷⁷ Dessa uppgick till 480 000 euro år 2014.

⁷⁸ En undersökning har utförts av Lapplands universitet med offentliga medel, *Saamelaisten hyvä elämä ja hyvinvointipalvelut*. [Samernas goda liv och välfärdstjänster], www.doria.fi/handle/10024/92140.

⁷⁹ Arbets- och näringsministeriets publikation Discrimination in the Finnish Labour Market [Diskriminering på den finländska arbetsmarknaden], www.tem.fi/index.phtml?C=98158&l=en&s=2086&xmid=4798.

synnerhet att diskrimineringen av romer inom sysselsättningen, i motsats till framgångarna inom utbildningen, är ett betydande orosmoment och att romerna diskrimineras mera inom arbetslivet än någon annan grupp. Fördomarna är sådana att romerna blir diskriminerade till och med när de har erforderlig kompetens och det finns arbete. Enligt uppgift diskrimineras ryssar också allmänt när de försöker få arbete, i synnerhet då deras namn syns på ansökningar tillsammans med deras etniska ursprung.⁸⁰ Estländare stöter också på vissa svårigheter att få anställning och diskrimineras i fråga om sociala villkor och löner. En regeringskampanj som riktar sig till arbetsgivare och vars syfte är att minska diskrimineringen av missgynnade ungdomar i arbetslivet (*Asenne meininki* – Cool attityd) har inletts. Likabehandling inom arbetslivet främjas också av ett nätverk av arbetsgivare som har undertecknat en mångfaldsförbindelse, ett icke-bindande dokument som strävar efter mångfald vid rekrytering och förvaltning, inklusive på basis av etniskt ursprung.⁸¹

101. Rådgivande kommittén är medveten om dessa ansträngningar liksom om planerna för att främja likabehandling som varje företag måste göra upp enligt diskrimineringslagen. Dessa är verktyg för att förbättra likabehandlingen av nationella minoriteter på arbetsmarknaden. Kommittén informerades emellertid av sina samtalspartner å ena sidan om att satsningarna inte riktar sig till romer i synnerhet och å andra sidan om att det är nödvändigt med uppföljning av genomförandet av alla dessa initiativ för att de ska vara effektiva. I detta sammanhang anser den rådgivande kommittén att begränsningen av diskrimineringsombudsmannens uppdrag i fråga om anställningar är beklaglig med tanke på den förtroendeskapande roll som ombudsmannen tidigare har haft gentemot minoriteter.⁸²

102. Romerna i Finland bor i bostäder av samma standard som resten av befolkningen i hela landet. Myndigheterna och romernas representanter var ense om att romerna står inför bostadsfrågor som snarare är en konsekvens av sammanlagda socioekonomiska faktorer som leder till hög sårbarhet (inkomst, arbetslöshet osv.) tillsammans med en påstådd diskriminerande attityd hos den privata sektorn och vissa kommuner när de fördelar sociala bostäder.⁸³ Flera medvetandehöjande åtgärder (trycksaker, seminarier, förlikning med kommunerna) har inletts för att hjälpa romerna med bostadsfrågor. Rådgivande kommittén informerades om att bostadsfrågor fortfarande är mycket problematiska för den lilla delen av den romska befolkningen som är medborgare i andra EU-länder och, som sådana, inte omfattas av systemet. Vad gäller tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster, fick den rådgivande kommittén veta att detta inte är en prioriterad fråga för den romska befolkningen vars hjälpspråk länge har varit finska.

---

⁸⁰ Se också ECRI:s rapport, punkt 127.

⁸¹ www.fibsry.fi/fi/english/themes/diversity-charter-finland.

⁸² Största delen av klagomålen till den tidigare minoritetsombudsmannen gällde diskriminering av romer inom sociala frågor, anställningar, utbildning, tillträde till offentliga utrymmen osv.

⁸³ Enligt rapporten som publicerades av minoritetsombudsmannen i april 2014, Annorlunda varje dag – en utredning om romers erfarenhet av diskriminering, utsattes 48,5 % av de romska uppgiftslämnarna för diskriminering på grund av etniskt ursprung år 2013 när de ansökte om en hyresbostad som finansierades med statligt stöd. Andelen ökade till 54,7 % bland uppgiftslämnare som försökte hyra eller köpa en lägenhet på den privata hyresmarknaden, www.syrjinta.fi/documents/10181/10850/54366_romanitutkimus_tiivistelma_sve_final.pdf/838003a9-82f5-4c58-850d-cc5aebf23bcf.

103. Rådgivande kommittén förstår att tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster på ryska har förbättrats i synnerhet vad gäller läkare samt familje- och ungdomstjänster. I synnerhet socialreformen 2015 har gjort skillnad på social välfärd och barns välfärd, vilket borde hjälpa kommunerna i hanteringen av frågor om barnomsorg i en mångkulturell miljö. Representanter för de ryskspråkiga informerades emellertid också kommittén om att det finns en brist på tjänster som riktar sig till personer med funktionshinder och att dessa endast erbjuds av icke-vinstdrivande organisationer.

Rekommendationer

104. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att intensifiera sina ansträngningar för att säkerställa att ett tillräckligt antal kommunalt anställda får lämplig utbildning för att besvara förfrågningar på de samiska språken, i synnerhet vad gäller tillgången till social-, hälso- och sjukvårdstjänster.

105. Kommittén upprepar också sin uppmaning till myndigheterna att med hjälp av mänskliga och ekonomiska resurser tydligare åta sig att genomföra det politiska programmet för romerna i Finland vad gäller sysselsättning, även för kvinnor, liksom att öka ansträngningarna för att minska diskrimineringen av romer och alla andra minoritetsgrupper på arbetsmarknaden. Kommittén uppmanar också myndigheterna att överväga en utvidgning av diskrimineringsombudsmannens uppdrag så att det också omfattar sysselsättningsfrågor.

Ramkonventionen artikel 16 **Ändringar av förvaltningsgränser**

Nuläget

106. Rådgivande kommittén noterar att flera förvaltningsreformer nyligen har genomförts (kommunallagen) eller behandlas i Finland (Social- och hälsovårdsreformen, den så kallade SOTE, samt regionala och centrala förvaltningsreformer). Kommittén förstår att språkkonsekvensbedömningar under dessa omständigheter genomförs på basis av riktlinjer som har sammanställts av justitieministeriet, för att motverka de negativa konsekvenserna för tillgången till tjänster på minoritetsspråken. Medan SOTE-reformen fortfarande är under behandling, noterar den rådgivande kommittén med djup oro att andra reformer som har verkställts med målet att låta mindre enheter uppgå i större enheter har gjort det nödvändigt för vissa enspråkigt svenska kommuner att ändra status från enspråkigt svenska till tvåspråkiga kommuner för att fortsätta att erhålla ekonomiskt stöd så att de kan säkerställa undervisningen på det andra nationalspråket. Även om kommittén är medveten om att det är nödvändigt att reformera den offentliga sektorn, också av ekonomiska skäl, framhäver kommittén betydelsen av att lägga större vikt vid minoriteternas språkliga rättigheter i alla reformprocesser, liksom behovet av att inte lägga orimligt stor börda på kommunerna som en följd av detta.

Rekommendation

107. Rådgivande kommittén uppmanar myndigheterna att säkerställa att Social- och hälsovårdsreformen som just nu är under beredning, liksom alla andra reformer, är en inkluderande process som beaktar verklig språklig mångfald och respekt för minoriteternas språkliga rättigheter.

Ramkonventionen artikel 18

Bilaterala avtal

Nuläget

108. Rådgivande kommittén noterar med tillfredsställelse att förhandlingarna om den nordiska samekonventionen pågick under referensperioden. Rådgivande kommittén uppskattar också utvecklingen av samarbetet mellan de nordiska länderna vilket kan ha en positiv effekt på skyddet av rättigheter för personer tillhörande nationella minoriteter, såsom bestämmelsen om hälso- och sjukvårdstjänster för den samiska befolkningen vilka köps av norska producenter.

Rekommendation

109. Rådgivande kommittén uppmuntrar myndigheterna att fortsätta sina ansträngningar för att slutföra förhandlingarna om den nordiska samekonventionen för att förbättra skyddet av den samiska ursprungsbefolkningens rättigheter ur ett regionalt perspektiv.

III. Slutsatser

110. Rådgivande kommittén anser att dessa sammanfattande kommentarer och rekommendationer kan användas som underlag för den resolution som ministerkommittén antar för genomförandet av ramkonventionen i Finland.

111. Myndigheterna uppmanas att ta hänsyn till de detaljerade iakttagelserna och rekommendationerna i Del I och II i den rådgivande kommitténs fjärde rapport.⁸⁴ I synnerhet bör de vidta följande åtgärder för att ytterligare förbättra genomförandet av ramkonventionen.

Rekommendationer som kräver omedelbara åtgärder⁸⁵

- **Inleda en konstruktiv dialog på hög nivå med samerna, eventuellt inom ramen för ett regeringslett program, för att garantera att alla parter intressen beaktas i tillräcklig grad både inom den nationella lagstiftningen och genom ratificeringen av ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk; stärka kunskaperna i de samiska språken, bevara och utveckla**

samernas kulturella identitet i hembygdsområdet, samtidigt som man riktar in sig på samer som bor utanför hembygdsområdet;

- **Öka ansträngningarna för att anta och genomföra handlingsplanen för Nationalspråksstrategin från 2012, för att garantera att kunskaperna i det svenska språket samt dess synlighet och närvaro upprätthålls inom utbildningen, förvaltningen, på arbetsmarknaden och bland den breda allmänheten;**
- **Motarbete atmosfären av ökade etniska fördomar och spänningar genom att trappa upp ansträngningarna för att motverka alla former av intolerans, rasism, främlingsfientlighet och hets mot folkgrupp, i synnerhet i sociala medier; omedelbart fördöma all rasism och främlingsfientlighet i den offentliga debatten; öka allmänhetens medvetenhet om de rättsmedel som finns att tillgå mot hatbrott och hets mot folkgrupp; stärka de brottsbekämpande myndigheternas och den dömande maktens roll för att upptäcka och bestraffa hets mot folkgrupp och hatmotiverade brott; öka rekryteringen av personer tillhörande minoriteter inom polisen.**

Övriga rekommendationer 86

- Underlätta uttryck av flera identitets- och språktillhörigheter i befolkningsregistret; samla in detaljerade uppgifter om likabehandling för att införa och genomföra ett effektivt skydd av minoriteter och en politik som främjar likabehandling; vidta nödvändiga åtgärder för att garantera registreringen av samiska namn med hänsyn till språkets diakritiska tecken i offentliga register, pass och andra officiella handlingar;

---

⁸⁴ En länk till yttrandet ska infogas i förslaget till resolutionen innan det framläggs för rapportörgruppen för mänskliga rättigheter (GR-H).

⁸⁵ Rekommendationerna nedan anges i samma ordning som motsvarande artiklar i ramkonventionen.

⁸⁶ Rekommendationerna nedan anges i samma ordning som motsvarande artiklar i ramkonventionen.

- Ge tillräckligt politiskt och ekonomiskt stöd till diskrimineringsombudsmannen för att göra det möjligt för ombudsmannen att effektivt kvarstå i sin väletablerade roll som beskyddare av minoriteter inom sitt utvidgade uppdrag;
- Avsätta resurser för att fortsätta att genomföra det politiska programmet för romerna i Finland; främja jämlika möjligheter för romerna till jämlik tillgång till utbildning, i synnerhet i gymnasiet, yrkesskolan samt högre utbildning, genom att understödja

kommunerna; fokusera på vuxenutbildning och sysselsättning, bland annat genom att minska diskrimineringen på arbetsmarknaden;

- Öka ansträngningarna för att säkerställa att social-, hälso- och sjukvårdstjänster finns tillgängliga på det första språket i tillräcklig omfattning, i synnerhet på svenska och samiska, och att alla förvaltningsreformer garanterar de språkliga rättigheterna för personer som tillhör minoriteter;
  - Fortsätta att stödja en verklig möjlighet till undervisning på de samiska språken i hembygdsområdet och utveckla ytterligare möjligheter i resten av landet där det finns ett betydande antal samiska barn och efterfrågan är tillräcklig;
  - Med iakttagande av utlokaliseringen av utbildningen, säkerställa att läroplanerna som nyligen antogs på lokal nivå och läroböckerna på ett lämpligt sätt återspeglar den etniska mångfalden och den historiska närvaron av alla minoriteter i Finland; säkerställa att lärare ska få effektiv utbildning för att ta hänsyn till mångfalden och främja den interkulturella respekten i klassrummen;
  - Säkerställa en effektiv och inkluderande kommunikationskanal, samråd och inflytande på beslutsprocessen bland alla minoritetsgrupper, i synnerhet bland rysk- och karelskspråkiga, inom ramen för de befintliga rådgivande organen; inleda en dialog med språkliga minoritetsgrupper, inklusive estniskspråkiga, i den mån som de uttrycker sitt intresse att skyddas enligt ramkonventionen;
  - Öka möjligheterna för personer tillhörande nationella minoriteter att delta i offentliga angelägenheter, liksom rekryteringen av dem inom offentliga tjänster, i synnerhet inom de brottsbekämpande myndigheterna och den dömande makten på central och lokal nivå, för att tydligt visa att mångfalden är uppskattad i det finländska samhället; sträva efter att eliminera diskrimineringen av personer tillhörande den ryska minoriteten på arbetsmarknaden.
-